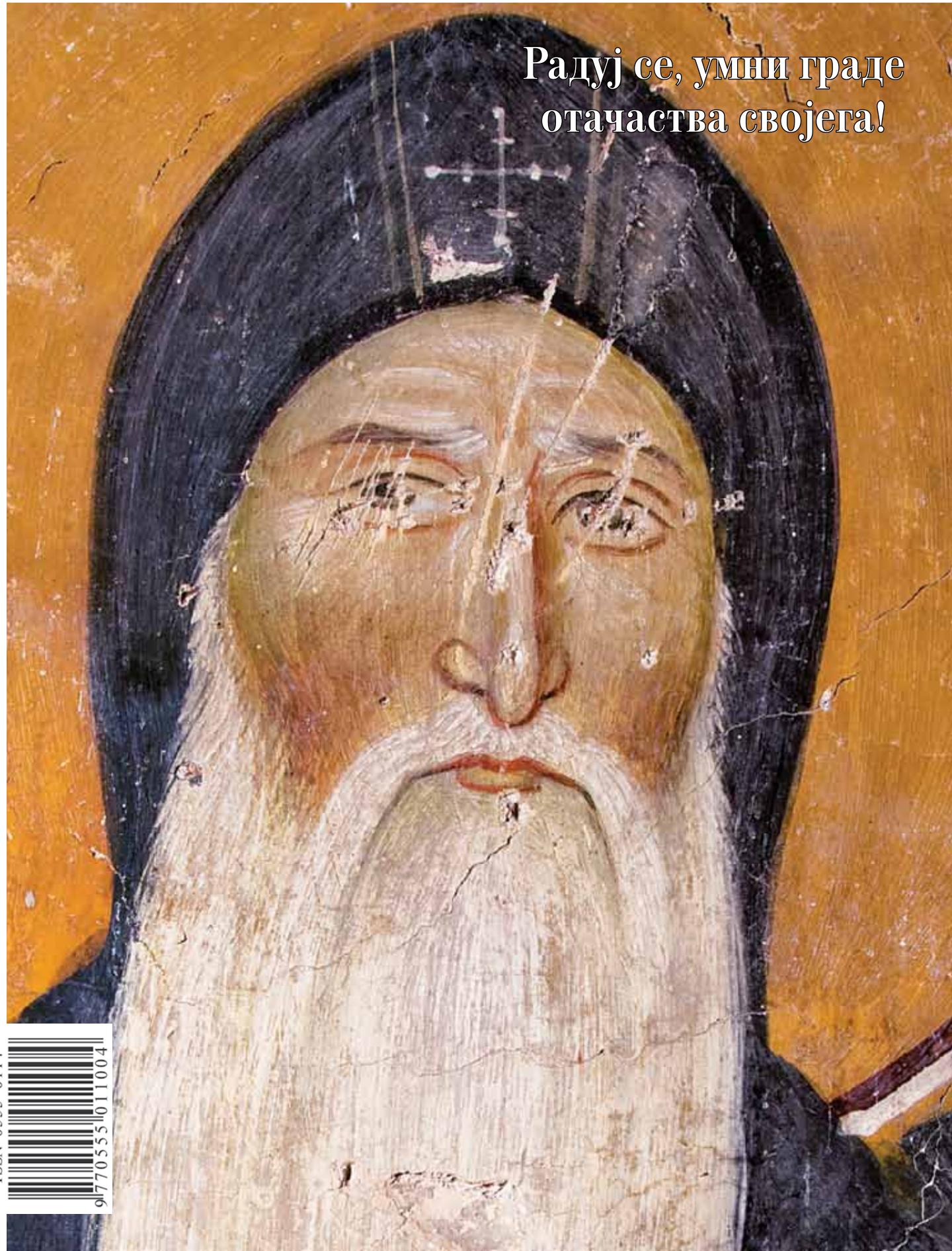

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Радуј се, умни граде
отаџства својега!

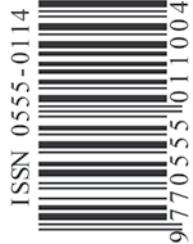
православље.срб ; www.pravoslavlje.rs

Излази 1. и 15. у месецу

1. март 2014. године

Број 1127 Цена 90 динара

2,5 КМ

ISSN 0555-0114

Званични пријеми

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 18. фебруара 2014. у Патријаршији српској у Београду г. Милета Илића, председника Скупштине града Ниша, г. Милана Јовановића и г. Владимира Ђорђевића, саветнике председника Скупштине града Ниша.

Истог дана, Патријарх Иринеј је примио и г. Вељка Ковачевића, српског амбасадора у Белорусији.

Његова Светост Патријарх Иринеј примио је 19. фебруара у Патријаршији српској у Београду ауторе и издаваче књиге *Србија у Великом рату 1914–1918* која је недавно изашла из штампе поводом 100. годишњице од почетка Првог светског рата.

Аутори књиге су др Мира Радојевић, доцент на Одсеку за историју Филозофског факултета, и академик Љубодраг Димић, професор историје на Филозофском факултету Универзитета у Београду. Издавачи су Београдски форум за свет равноправних и Српска књижевна задруга, а издавање књиге је помогао Фонд дијаспора за матицу. Пријему су присуствовали и г. Живадин Јовановић, председник Београдског форума за свет равноправних, и г. Драган Лакићевић, уредник Српске књижевне задруге.

Патријарх Иринеј је одао признање ауторима, издавачима и српском расејању чије је разумевање и солидарност омогућило припрему и издавање овог вредног научно-популарног дела. „На тај начин,“ истакао је Патријарх, „дат је значајан допринос очувању истине о правим узроцима Првог светског рата, одате је пошта огромним жртвама Србије за њену и слободу читаве Европе. Само народи који поштују себе, који не заборављају своје жртве и патње за мир и слободу, могу рачунати да их други признају и поштују, да уважавају интересе Србије и српског народа. Ова књига је глас српског народа да не прихвата извртање и прекрајање историје што се обилато чини у издаваштву ван Србије. Она мирно и достојанствено афирише историјске чињенице и истину која се не може довести у питање“, рекао је Патријарх и том приликом истакао да је „српски народ увек делима био део европске цивилизације и најбољих историјских достигнућа због чега увек може бити досто-

јанствен и поносан. Истина увек остаје истина без обзира што је понекад изложена нападима.“

Патријарх Иринеј примио је истог дана, 19. фебруара, у Патријаршији српској у Београду г. Синишу Малог, председника Привременог органа града Београда, и г. Горана Весића, секретара Привременог органа града Београда. Пријему су присуствовали др Милета Радојевић, директор Канцеларије за сарадњу са Црквама и верским заједницама, и протојереј-ставрофор Стојадин Павловић, директор Патријаршијске управне канцеларије, са сарадницима.

Његова Светост Патријарх српски доделио је 20. фебруара у Патријаршији српској у Београду Архиву Србије највише одликовање Српске Православне Цркве – Орден Светог Саве првог реда

Највише одликовање СПЦ у име Архива Србије примио је др Мирослав Перешић, директор. Одлуку о додели Ордена Светог Саве првог реда за стручно ангажовање Архива Србије на заштити, сређивању и обради архивске грађе СПЦ у земљи и иностранству, донео је Св. Архијерејски Синод СПЦ на предлог Патријарха српског Г. Иринеја.

Приликом доделе ордена, Патријарх Српски се захвалио на стручној помоћи Архива Србије на заштити архивске грађе црквеног порекла и изразио наду да ће се успешно решити питање трајног смештаја архивске грађе СПЦ заједничким напорима Цркве, државе и Архива Србије.

Примајући орден, директор Архива Србије др Мирослав Перешић је истакао да је то историјски тренутак за Архив Србије и да највише одликовање СПЦ жели да подели „са свим архивима у Србији, свим архивистима у Србији, као и са свим колегама који у мање видљивој сferи јавног живота раде веома одговоран и значајан, не само интелектуално сложен, већ и физички напоран архивистички посао“. Директор Архива Србије је нагласио да је орден истовремено и признање и обавеза, као и да Архив Србије већ дуги низ година ради на сређивању архивске грађе српских православних црквених општина у Трсту, Бечу, Сентандреји и Дубровнику и пружа стручну помоћ у сређивању архивске грађе СПЦ у Београду.

У канонској посети Епархији средњоевропској

У Франкфурту

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј посетио 11. фебруара 2014. српски Храм Светог Луке у Франкфурту. Дочекао га је многобројни народ са својим свештеницима. Бденије уочи празника Света Три Јерарха служио је Патријарх Иринеј уз саслуживањеprotoјереја Стојана Барјактаревића, протонамесника Миленка Марковића, архијерејског намесника за јужну Немачку, и protoђакона Дамјана Божића. Молитвено је присуствовао и схиархимандрит Василије Гролимунд, игуман скита Светог Спиридона.

За певницом су појали protoјереј Марко Јовановић, парох у Франкфурту, протонамесник Симон Туркић, старешина храмова у Франкфурту, протонамесник Александар Шкорић из Карлсруеа и протонамесник Синиша Вујасиновић из Оsnабрика.

После бденија Патријарх се обратио великом броју Срба који су испунили велелепни храм. Старешина храма протонамесник Симон Туркић пожелео је бираним речима добродошлицу Његовој Светости.

На празник Света Три Јерарха Патријарх Иринеј богослужио је у Храму Христовог Вајсбреха у Франкфурту. Светој Архијерејској Литургији присуствовао је многобројни српски народ. Његовој Светости су саслуживали protoјереји Марко Јовановић и Стојан Барјактаревић, пароси из Франкфурта, protoјереј Братислав Божовић, парох штутгартски, протонамесници Миленко Марковић, Симон Туркић, Синиша Вујасиновић, Александар Шкорић, Неђељко Ђокић, јереј Александар Перковић као и protoђакон Дамјан Божић и ђакон Драгослав Ђорковић.

После беседе Његове Светости, старешина храма протонамесник Симон Туркић пожелео је добродошлицу српском Патријарху и нагласио да је у питању историјски тренутак не само за Србе који живе у Франкфурту већ и за васцело православље јер је први пут један православни Патријарх служио у овом граду. Као мали знак пажње и захвалности, Патријарху Српском су уручене уникатна патерица и паниагија са посветом на полеђини.

Овим богослужењем завршена је канонска посета Његове Светости Епархији средњоевропској, чији је он Епископ–администратор.

На свечаном пријему поводом Дана државности Србије

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј присуствовао је 15. фебруара 2014. свечаном пријему који је поводом Дана државности уприличио председник Републике Србије г. Томислав Николић.

На Сретење Господње

Патријарх српски Иринеј на Сретење Господње је служио Свету Архијерејску Литургију у Саборној цркви у Београду. Саслуживало је више свештеника и ђакона, а појао је хор овог светог храма. После Литургије, Патријарх је посетио Институт за кардиоваскуларне болести „Дедиње“, где је са директором проф. др Бошком Ђукановићем преломио славски колач у присуству председника Републике Српске г. Милорада Додика и многобројних гостију. Овом приликом Патријарх је посетио и своју сестру која се лечи у овој установи.

У сусрет Светој Четрдесетници

И Мојсије остао онде ког Господа чејрдесет дана и чејрдесет ноћи, хлеба не једући ни воде пијући... (Изл. 34, 28)

Тада Исуса одвеже Дух у пустину да ћа ђаво куша. И постивши дана чејрдесет и ноћи чејрдесет, напослешку отладне... (Мт. 4, 1-2)

Господе и Владару живота мога, дух лењости, мрзовоље, властољубља и празнословља, не дај ми. Дух целомудрености, смиреномуља, трпљења и љубави, даруј мени, слуги Твоме.

О, Господе Царе, даруј ми да сагледам грехе своје, и да не осуђујем брата свога, јер си благословен у векове векова. Амин.

Великодосна молитва Св. Јефрема Сирине

Отпочнимо људи, непорочни пост који је на спасење душе. Служимо са страхом Господу: намажимо главу јелејем милостије, умијмо лице водом чистоте; не празнословимо речима у молитви, већ као што научисмо...

Јућрење – Чисти љонедељак (према књизи Кроз Часни посод – мисли за сваки дан, Манастир Подмаине 2007)

И тако, љубазни моји, држимо овај пост са ревношћу и чистим срцем, јер је он сладак и пријатан за оне који проводе свето ове дане. Овај свети пост употребимо на борбу са ђаволовом, јер без поста и молитве нико не може победити дух зла. Овај пост, љубазни моји, да молимо и просимо милости у Свеблагог и Милосрдног који не одбацује онога ко пости. Овај пост, љубазни моји, отвара двер небеску, јер нас уздиже од земље и узноси у висину.

Свети Јефрем Сирин

Радосно отпочнимо свесвето време уздржања; засијамо лучезарно светим заповестима Христа Бога нашег, сјајем љубави и блистањем молитве, чистотом светости и мужественом крепошћу. Обучени у одежду светlosti, похитајмо тридневном светом Васкрсењу, које засија над светом славом живота вечног.

Јућрење – Чисти љупорак

Yакону је Бог заповедио синовима Израиљевим да сваке године дају десетак од свега што стекну. Чинећи тако, они су примали благослов на сваку своју делатност. Знајући то,

свети апостоли су усхтели да нам, ради помоћи и благочинства нашим душама, предају нешто веће и узвишеније, наиме да подамо десетак од дана нашег живота, да их посветимо Богу, како би се благословила сва дела наша и како бисмо сваке године били помиловани за све грехе у току целе године. И одлучише да освете ових седам седмица поста... Временом су расудили да додају још једну седмицу, наиме, да би се они којима предстоји да ступе у подвиг поста уходали и привикли, и да би указали почаст броју посне свете четрдесетнице коју је постио Господ наш...

Ава Доротеј, Поука XIX (О светим постовима)

Пост, уздржање, умереност, ограничавање жеља, учестала молитва, исповедање и остали елементи који карактеришу период Велике Четрдесетнице, ни у ком случају не треба да се схватају као тегобне дужности, као тешки терет који се не може подигнути или као дела којима нужно следи малодушност и жалост. Када лекари предлажу дијету, телесно вежбање и друге вежбе нужне за психосоматско здравље и виталност, прво као неопходну претпоставку среће захтевају благодарно духовно настројење датог лица, осмех и позитивно мишљење испуњено надом. Аналогно важи и у светом степену поста који почиње пред нама. На Велику Четрдесетницу треба да гледамо као драгоцен дар, као на велики час благодати Божије која жели да нас одврати од материјалног, приземног и онога што одише смрћу, и да нас узведе узвишенијем, до целосног здравља и живота, у сферу духа. Као на велику прилику која нам се даје да очистимо душу од отрова сваке страсти и да ослободимо тело од свега што је непотребно, штетно и смртно. Према томе, да на Четрдесетницу гледамо као извор великог весеља и радости, истински празник и торжество.

Патријарх цариградски Варшоломеј, Катихејско слово посводом почетнога Свете и Велике Четрдесетнице (2010)

[Приредила М. Петровић]

ПРАВОСЛАВЉЕ 1127

2
Активности Патријарха

4
У сусрет Светој Четрдесетници

6
Обнова храма – обнова заједништва
Олга Стојановић

7
Ливадице, 13. година после
Светлане Новићић

8
Верски мотивисан активизам у
регионалним мировним процесима
Владимир Несторовић

10
Кад светиња гори

11
О основним узроцима настанка
пожара и активностима које су
предузете у другим земљама
(2. део)
Саша Бојданов

14
Српски штампани молитвослови
– требници од XV до XXI века
Синђел Некарије Тешић

16
Теологија и култура у дијалогу (5)
Значај инкултурације
Прошојереј Александар Михаиловић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Епископ зворничко-тузлански Хризостом

Главни и одговорни уредник
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Бајон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Борбе Остојић

Чланови редакције
Президент др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двоброј.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

18
Црквенословенски језик
у савременој комуникацији
и мисији Цркве (четврти део)
др Ксенија Кончаревић

20
Положај детета у Цркви (7)
О вишем дometу васпитања
Ивица Живковић

22
Недовољно познате свете мученице
Архимандрит Тихон (Ракићевић)

24
Богатство и сиромаштво у
Посланици Јаковљевој (део други)
др Предраг Драјушиновић

30
„Сукоб“ митрополита и устаника
Живорад Јанковић

32
Бечка филхармонија у Сарајеву
на Видовдан 2014. изводи
аустроугарску и немачку химну:
како се ово може тумачити?
др Александар Раковић

34
Како нас је видео А. Рајс (4)
Пред злочином нема неутралности
Антоније Ђурић

39
Свет књиге

42
Наука, уметност, култура...

44
Кроз хришћански свет

46
Из живота Цркве

На насловној страни:
Преподобни Симеон Мироточиви
– фреска из Краљеве цркве у Студеници
(Краљева црква у Студеници ове године
обележава 700 година – 1314–2014)
Фотографију обрадио Владан Златић

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови и прилоги објављени у „Православљу“ представљају
стварне ауторе.

Сва праћа задржана. Свако прешиштавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забранено је и
представља поједу ауторског права и кривично дело.

Дизајн: Соба.rs
Графичко припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

СИР – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Канцеларије
за сарадњу са црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије

У Епархијама славонској и бањалучкој

Фото: www.spc.rs

Обнова храма – обнова заједништва

Обнова Храма Светог Димитрија у Окучанима ујединила је у заједничкој акцији грађане Градишке и суседне општине Окучани

Храм Светог великомученика Димитрија у Окучанима, месту у Славонији јужно од Пакраца, који је саграђен 1969. недалеко од старе православне цркве која је порушена 1942. године, претрпео је бројна разарања током ратних година од 1991. до 1995. и тек је делимично обновљен.

Сарадња представника две суседне општине – општине Окучани у Републици Хрватској и општине Градишак у Републици Српској – одразила се кроз покретање заједничког пројекта прикупљања средстава за обнову православне цркве у Окучанима. Пројекат је обухватио акцију прикупљања новчаних средстава уз помоћ кампање путем интернета, која је започета у другој половини децембра прошле године, као и организацију донацијске вечери која је одржана 15. фебруара ове године у Културном центру у Градишици.

Донацијско вече је одржано са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, администратора Епархије славонске, а на заједничку иницијативу ове две општине. У уметничком делу вечери присутни су имали прилику да погледају изузетно богат програм народних игара и песама из Славоније, Лијевача поља и Поткозарја. Наступила су културно-уметничка друштва и певачке групе из Градишке и Оџака, а у публици су поред грађана Градишке заједно седели и бројни посетиоци из суседних Окучана.

Вече је започело обраћањем Епископа лијпљанској Г. Јована који је пренео благослов Патријарха Српског, нагласио значај овог догађаја и пожелео успех и благослов Божији у овом богоугодном делу као и у међусобној сарадњи

општина. Преосвећени је такође изразио благодарност Епископу бањалучком Г. Јефрему, као домаћину Епархије у којој се одржавало ово добротворно вече. Потом су се присутнима обратили градоначелници општина изражавајући притом задовољство започетим пројектом, као и жељу за што бољом међусобном сарадњом и успехом ове две општине.

Иначе, у Окучанима сада Срби чине 22 посто становништва, и њима је, према тврђњи градоначелника Окучана Аце Видаковића, „за разлику од других средина у Хрватској, у највећој мери враћена имовина и станарска права“. „Сада је основни циљ“, казао је он, „побољшати остале услове живота за све грађане који живе у Окучанима.“ Отуда ће радови на санацији овог храма, који почињу на пролеће, означити почетак „продубљивања сарадње и отварања нове перспективе развоја“, како је поручио на донацијској вечери Зоран Латиновић, начелник општине Градишак.

Током протеклих месеци уложено је много труда и рада представника обе општине не били се што пре дошло до конкретних резултата, те је формиран и Организациони одбор. Члан овог одбора Мирослав Вучковић је на донацијској вечери изјавио новинарима да су у причу укључени и људи из привреде, те да је читаво збивање „једна велика акција којој се до сада одазвао велики број људи.“

У Организационом одбору истичу да је донацијско вече само почетак акције, те позивају све грађане да дају свој допринос како би се православни храм посвећен Светог великомученику Димитрију у потпуности санирао.

Олга Стојановић

У Епархији рашко-призренској

Ливадице, 13. година после

Пошли су на задушнице у пратњи и под обезбеђењем Кфора. Код Подујева активирана је бомба испод њиховог аутобуса. Угашено је 12 живота, а 43 је повређено. Злочин и данас без судског епилога.

Активирањем мине на магистралном путу 16. фебруара 2001. године у селу Ливадице, код Подујева, дигнут је у ваздух први аутобус „Ниш експреса“ из конвоја којима су расељени Срби са Косова и Метохије у пратњи Кфора ишли у Грачаницу, на задушнице.

У нападу је на лицу места погинуло 10 особа, две особе су повредама подлегле касније, а повређено је 43 лица. Најмлађа жртва тога, и данас нерасветљеног злочина, био је двогодишњи Данило Цокић. Једини осумњичени, а потом и оптужени за тај напад био је Фљорим Ејупи, који је у првостепеном поступку био осуђен на 40 година затвора. Врховни суд Косова га је ослободио због недостатка доказа у другостепеном поступку марта 2009. године.

Реагујући на невероватну чињеницу да је овај злочин и даље, 13. година касније, неразјашњен, Канцеларија за Ким је узваничном саопштењу поново, као и претходних година, подвукла да се 16. фебруара 2001. десио један од најтежих злочина над Србима од доласка међународних снага на Ким, и поновила захтев међународне заједнице да се „хитно обнови истрага у случају напада на аутобус у Ливадицама, јер овакви случају не могу никада да се затворе и да се прогласе застарелим“.

Адвокат породица настрадалих г. Јокановић је изјавио за новинаре да је врло редак случај „да неко коме је изречена најтежа казна у жалбеном поступку буде ослобођен. Било је случајева да су неки докази истакнути у жалби наметали потребу да се понови поступак, али директно ослобађајућу пресуду – то је заиста случај без преседана!“

На неодговорена питања и захтеве српске јавности реаговала је портпарол Еулекса Ирина Гудељевић, која је за агенцију *Беши* поновила да је Еулекс спреман да обнови истрагу „ако буде нових доказа“.

Активирањем мине тог 16. фебруара угасили су се животи Сунчице Пејчић, Живане Токић, Слободана Стојановића, Небојше, Снежане и Данила Цокића, Вељка Стакића, Ненада Стојановића,

Фото: Курир

Патријарх српски Г. Иринеј је у својим обраћањима српском народу често говорио о патњама и страдањима кроз која смо пролазили и данас пролазимо: „Српски народ је у самом врху европских народа који су током историје највише пропатили. Биолошка супстанца српског народа битно је смањена и угрожена као последица геноцида, етничког чишћења, несувислих и суворих одмазди над цивилним становништвом, нехуманих санкција и сатанизовања које нема премца у модерној историји...“

Милинка Краговића, Лазара Милкића, Драгана Вукотића и Мирјане Драговић. Мирјана Драговић је путовала заједно са сестром Миљаном, која је игром случаја преживела. Миљана је и ове године, са осталим члановима породица пострадалих, била на гробљу и на паастосу.

У болу који се ничим не да умањити и са пуном свешћу о немоћи, Миљана за новинаре каже: „Мислим да и Еулекс и читав свет затварају очи пред злочином који се нама овде дешава на Ким, и чини ми се да ништа не предузимају поводом тога. Ако је ово једини начин да се наш глас чује, онда нека буде овако. Шта друго да предузмемо.“

У Лапљем Селу, у Цркви Свете Петке, на годишњицу страдања невиних, 16. фебруара 2014. г. служен је паастос. Са благословом Епископа рашко-призренског Г. Теодосија паастос жртвама је служио в. д. архијерејски намесник приштинскиprotoјереј-ставрофор Милорад Цветковић уз саслужење јереја Стеве Митрића, јереја Бојана Крстића и јереја Ђорђа Стефановића.

Након паастоса одржан је поетски час у част страдалника, а јереј Бојан Крстић, парох лапљеселски, одражао је пригодну беседу којој је истакао да страдања наших вољених за нас нису препрека ни колебање него снага и одговорност да останемо на својој земљи.

Светлана Новићић

У Епархији браничевској

Фото: Данко Страхињић

Верски мотивисан активизам у регионалним мировним процесима

Владимир Несторовић

У недељу, 16. фебруара 2014. године, после литургијског сабрања, у Образовном центру „Ecclesia Viminaciensis“ одржана је радионица на тему „Верски мотивисан активизам у регионалним мировним процесима“ у организацији Центра за истраживање религије, политичке и друштва, у сарадњи са Институтом за студије културе и хришћанства, а под покровитељством Националне задужбине за демократију. Учешће у раду радионице узели су чланови Одбора за просвету и културу (ОПК), свештеници, ђакони и вероучитељи Епархије пожаревачко-браничевске.

Својим предавањима присутни су се, у име Центра за истраживање религије, политичке и друштва, обратили др Никола Кнежевић и Александар Шибул, психолог и психотерапеут.

Радионицу је, у виду модератора, веома успешно водила

госпођа Данијела Марковић. Отварајући радионицу, најпре је поздравила све у име Института за студије културе и хришћанства и у име председника Института проф. др Давора Џалта. Учесницима је упућен позив на дијалог и дискусију сходно службама и интересовањима која носе.

Др Никола Кнежевић захвалио се Владици Игнатију на жељи и могућности да предавање буде одржано у Образовном центру, протојакону Златку Матићу и члановима ОПК Епархије пожаревачко-браничевске који су омогућили предавање.

У уводној речи протојакон Златко Матић, секретар ОПК Епархије браничевске, поздрављајући госте, предаваче и све учеснике, изразио је радост што се просветно, научно и уметничко стваралаштво враћа Цркви као извор свих прогреса и активизама у друштву. Дајући смернице за размишља-

ње, уводничар је подсетио на чињеницу да Црква има велики значај у помирењу, али не и пресудан. Црква не може бити носилац помирења, али треба да има **богословски** став, а не политички или економски. На основу датог програма радионице, протојакон Златко је поставио неколико теза еклесијо-лошке природе, које могу бити проблематичне са православне тачке гледишта:

- Црква као институција сећања има анамнестички карактер,
- Црква као носилац консензуса националне свести,
- Црква треба да постане политички и социјално свеснија,
- Црква као средство за испуњење одређеног циља.

О. Златко Матић је нагласио да Црква има есхатолошки елеменат сећајући се будућности, на основу учења многих данашњих теолога, међу ко-

јима Владике Игнатија и Митрополита пергамског Јована, што потврђују Литургија, Оци и Свето Писмо. Утемељење се налази у „дефиницији“ обрнуте времененске перспективе, која прошлост назива сенком будућих добара, а садашњост коју је Христос собом освештао иконом или ликом истинитог стања (Јев. 10, 1). Сходно речима Апостола Павла, на Западу је говорио Свети Амвросије Милански: „У Закону је сенка, у Јеванђељу је икона, а истина је на небу. Сада ходимо у икони, а када дође пунота савршенства гледаћемо лицем у лице јер је савршенство у истини.“ Црква као икона те истине не може да буде посматрана као средство за испуњавање било ког циља, макар то био и мир на земљи. Стoga, активизам у социо-политичком смислу у православљу нема места, јер ако нешто нема богословску подлогу и свој крајњи израз у Царству Божијем, онда је узалудно.

Протођакон Златко, позивајући се на учење Владике Игнatiја, узроке и немире ратова директно је повезао са коренима савремене цивилизације – индивидуализмом и рационализмом, што несумњиво води у етнофилетизам који је веома изражен међу православнима. Зато Црква као икона будућег Царства Божијег треба бити образац целог друштвеног живота. Евхаристијски карактер Цркве треба да преображава свет. Темељ излечења грађанских ратова, помирење, Апостол Павле називајући службом и служењем другом (Еф., 2 Кор.), смешта у оквире тријадологије и христологије јер је Христос мир наш. Све то врхуни у еклесиологији, јер Апостол подсећа да нас Христос мири са Богом, али у једном Телу. Стoga, служба помирења добија онћошку важност.

Дајући прелиминарне поставке за дијалог, протођакон Златко Матић је закључио да

православље не сме да пропусти прилику да учествује у обликовању друштвеног живота на просторима на којима постоји, али према парадигми Царства које чекамо.

Др Никола Кнежевић је у свом предавању „Учешће религије у процесима транзиционе правде и помирења“ нагласио да је потребно „на прави начин“ сећати се када желимо говорити о мировном активизму како би се избегло селективно сећање. У прилог правилној деконструкцији прошлости пружени су ставови М. Волфа (о опроштењу као осуди греха, али не забораву починиоца злочина), Митрополита Зизјуласа, учење Ц. Милбанка о Евхаристији као есхатолошком знаку суда помирења пре причешћа и *нади-геншиштей* Ј. Молтмана – персонализација у социјализацији. На крају, предавач је закључио да миру у свету, који не може бити без консензуса великих сила, треба допринети и Црква кроз своју политичку теологију.

Предавање под насловом „Невропсихологија праштања“ одржao је Александар Шибул. Предавач се у првом делу осврнуо на чињеницу да васпитавање деце почиње од тренутка зачећа. Наглашено је да су првих седам година живота кључни за здрав и функционални развој можданних структура. Праштање је основна тема у многим религијским системима за чије разумевање је потребно признање да смо нечија жртва и схватање механизма освете. Успешно завршен процес праштања садржи слабљење утицаја негативних емоција на наш живот, а тиме се омогућује да се личност окрене ка будућности.

У дискусији су вероучитељи позвани да предложе како би активизам међународног права могао да се интегрише у план и програм православног катихизиса. Протођакон Златко је, у својству епархијског координатора, посведочио да је у свим

Програм радионице:

- 10.30 Регистрација учесника
- 11.00 Поздравне речи (Данијела Марковић, др Никола Кнежевић)
- 11.05 Увод (протођакон Златко Матић, Одбор за просвету и културу Епархије пожаревачко-браничевске)
- 11.30 Предавање: Учешће Религије у процесима транзиционе правде и помирења (др Никола Кнежевић)
- 12.30 Дискусија
- 13.00 Пауза за ручак
- 14.00 Предавање: Психолошки и религијски аспекти помирења и опроштења (Александар Шибул, психолог и психотерапеут)
- 15.00 Дискусија
- 15.30 Предлози учесника faith based активизма – brainstroming, води Данијела Марковић
- 17.00 Крај радионице

деловима наше дијецезе школа конфликтна средина и подсетьо да један школски час православног катихизиса у полугодишту треба посветити обради теме страдања у Јасеновцу (уџбеник православног катихизиса за 7. разред основне школе, 77. стр.). На крају, протођакон је нагласио да се увек мора ићи на конкретизацију злочинца, а никако не изједначавати и поистовећивати злочинце са неким народом или (Римокатоличком) Црквом.

На крају радионице Данијела Марковић се захвалила члановима Одбора за просвету и културу Епархије пожаревачко-браничевске што су омогућили да се предавање одржи и позвала све присутне да и сами иницирају оваква дружења и дијалоге.

Протођакон Златко Матић се захвалио предавачима што су изабрали нашу заједницу за овакво дружење и позвао их на даљу сарадњу.

У Епархији врањској

Кад светиња гори

На дан Светога Саве у манастиру Прохор Пчињски избио је пожар који је захватио источну страну Краљевог конака ширећи се на цео конак.

Вест која је изазвала изузетну пажњу и огромном брзином заузела медијски простор не само наше земље, а о којој је било речи и у претходном броју *Православља*, је пожар у манастиру Светог Прохора Пчињског, који је избио у јутарњим часовима 27. јануара 2014. године.

Онако како то диктирају савремени трендови (бити први, бити ексклузиван), у свет је похрило неколико сасвим различитих информација које су готово побијале једна другу. Онај ко је у том тренутку покушавао да прати развој ситуације у овом манастиру који је културно-просветни центар овог краја и у коме ради богословска школа, преписивачко-илуминаторска радионица, а организовано се учи и иконописачки занат и који је споменик културе од изузетног значаја за Србију, тешко да је могао да спозна размере ватрене стихије и материјалне штете (људских жртава на сву срећу није било). И тако некако, контрадикторно, наставило се извештавање, које је уносило немир у верне, али и остале који су заинтересовани за Прохор.

Од наслова да је ватрена стихија прогутала цео Краљев конак (велики конак у северозападном углу порте, чија је обнова била скоро приведена крају) – стигло се на крају до смиренijих тонова и тачнијих података. Коначно, званично саопштење за јавност, постављено је 30. јануара на веб-сајт манастира Прохор Пчињски.

„На дан Светога Саве, првог српског Архиепископа, 27. јануара 2014. године, у 10:30 часова, у манастиру Светог Прохора Пчињског, избио је пожар који је захватио источну страну Краљевог конака, ширећи се на цео конак. Страдао је цео кров, део столарије, а колика штета је начињена утврдиће се накнадно. Пожар је локализован након три сата,“ пише даље у саопштењу. И каже се да су „верници који су били ту заједно са настојатељем манастира протосинђелом Николајем узели све противпожарне апарате које су имали у манастиру, употребивши и сав противпожарни систем који се налази у

Пожар у манастиру Светог Прохора Пчињског, 27. јануар 2014. г. (фото: Епархија врањска)

комплексу, покушавајући безуспешно да угасе пожар или нису успели, јер се пожар врло брзо ширио због ветра. Ватрена стихија је обуздана и стављена под контролу уз огромну помоћ припадника ватрогасних јединица Пчињског округа, припадника полиције, војске, жандармерије, житеља околних села и свих благочестивих људи добра воље,“ којима се манастир овим саопштењем и захвалио.

Оно о чему би се, са овом накнадном памећу, могло и даље дискутовати је чињеница да је командант Ватрогасног батаљона Врање Ведран Ташковић тога дана, одмах по стављању ватрене стихије под контролу, рекао новинарима да је приликом недавне посете манастиру утврђено да хидрантска мрежа не функционише, а „да се и пумпа за воду покварила пре неколико недеља“. Ташковић је тада и апеловао на остале манастире где постоје хидрантске мреже да се одржавају и држе у исправном стању, а поправке не одлажу.

Светлана Новићић

Хуманитарни концерт за обнову Краљевог конака

У четвртак, 20. фебруара 2014, у Дому војске у Врању организован је хуманитарни концерт за обнову Краљевог конака у манастиру Светог Прохора Пчињског.

Прошле године, средствима Владе Републике Србије, преко Министарства културе и информисања и Канцеларије за сарадњу с Црквама и верским заједницама, знатно се радило на обнови Краљевог конака поводом припрема за обележавање значајних јубилеја, 700 година од обнове цркве од стране Светог краља Милутина и 100 година од подизања Краљевог конака од стране краља Петра I Ослободиоца.

Извор: Епархија врањска

Заштитимо православне светиње од пожара

Пожар у манастиру Хиландар, 4. март 2004. г.
(фото: www.hilandar.org)

О основним узроцима настанка пожара и активностима које су предузете у другим земљама

– други део –

Саша Бојданов

Заједнички елементи у проблематици заштите православних објеката од пожара

Низ пожара који су се протеклих година дододили на православним објектима указују на појаву нових детаља и околности у православним црквама и манастирима, а поготово код оних који су стари више векова. Иако се у грађевинском погледу доста разликују, у проблематици заштите од пожара постоји низ заједничких елемената који се могу искористити приликом организовања послова заштите од пожара.

У начелу гледано, заједнички детаљи и нове околности у свим православним манастирима су следећи:

- Повећан број монаха и монахиња,
- Повећан број посетилаца и ходочасника,
- Удаљеност од најближих ватрогасних јединица,
- Неприступачност терена на коме се налазе,
- До манастира обично води макадамски пут или пут са слабом асфалтном подлогом,
- У круг манастира савремена ватрогасна возила не могу ући, нити се могу око мана-

стира распоредити због конфигурације терена и габарита главне капије,

- Највећи део манастира је тако изграђен да је приступ манастиру могућ само са једне стране, док су преостале три недоступне (усечен у стену, поред реке, на литицима и сл.),
- Велика обнова, реконструкција, дограмдња и разни грађевински радови на скоро свим православним објектима,
- Велика пожарна угроженост конака, а нарочито кровне и таванске конструкције, јер су углавном грађени од дрвене грађе,

- Лоше стање електричних, громобранских, димоводних, вентилационих, топлотних и других инсталација у манастирима; инсталације се не испитују пре употребе нити се редовно сервисирају,
- Недостатак опреме и средстава за гашење пожара; ако је у неком објекту нешто и постављено, најчешће се не сервисира редовно,
- Неинформисаност одговорних лица о опасностима од пожара и мерама за њихово уклањање,
- Обука из области заштите од пожара није извршена у већини манастира, а такође највећи број манастира нема формирану радну групу (ватрогасну јединицу) која би знала шта да уради у случају пожара,
- Велика количина запаљивог материјала (стари намештај, одежде, књиге, разне тканине, восак, плинске боце, бурад и канте са нафтним дериватима и сл.) складишти се у помоћним просторијама конака, на тавану, испод степеништа, у подруму,
- Последњих година у све православне објекте је унета велика количина савремених апаратова и уређаја,
- Манастирска послушања су оживела, а самим тим и велики број радионица,
- Велики проблем представљају и стари објекти или делови објекта који су обично под заштитом државе или међународних институција, па се не смеју заменити новим и савременијим; ови објекти или делови објекта могу бити стари и преко 1000 година, што само повећава њихову запаљивост ако су изграђени од дрвета.

Осим ових детаља који су заједнички свим манастирима, постоји још и низ других специфичности које се могу пронаћи од

објекта до објекта. Стручна лица из области заштите од пожара би у једном озбиљном и детаљном прегледу сваког мало већег манастира највероватније направила обиман записник са низом недостатака и потенцијалним узроцима пожара. У овом тренутку то не би имало ефекта јер нађене недостатке не би имао ко да отклони, пошто организовани вид заштите од пожара верских објекта у Србији, а и шире, не постоји.

Општи предлог мера које се могу применити у свим православним манастирима

Поред низа заједничких недостатака у области заштите од пожара, постоје и заједнички детаљи који се могу искористити у сврху побољшања негативног стања заштите од пожара у свим манастирима. Монашки живот је најсличнији војничком. Једна од основних карактеристика монашког живота је послушност свом старешини (игуману, владици). Ову изузетно битну карактеристику треба искористити у свим манастирима, ради формирања манастирске ватрогасне јединице, коју у зависности од манастира може сачињавати и до десет монаха или монахиња. Одбране монахе-ватрогасце треба упознати са свим опасностима и мерама заштите од пожара, а исто тако вршити редовне периодичне обуке и вежбе са опремом и средствима за гашење пожара. Монаштво је изузетно предано пословима које добије од свог старешине.

Осим ове изузетно битне околности, врло важан детаљ је да се скоро сви манастири налазе поред неког извора воде, реке, језера, мора, а често и у самом манастиру постоји извор или бунар. И поред тога што вода може нанести велику штету манастирским објектима и предметима који се у њима налазе, она је ипак незаobilazno средство у гашењу пожара који измакну контроли. Уколико

би се пожар у манастиру касно приметио или се не би могао на време угасити приручним средствима или апаратима за гашење почетних пожара, гашење водом је једини преостали начин да се спречи ширење пожара на остале објекте. Најбољи пример је пожар у Хиландару. Да је хидрантска инсталација била исправна или да је постојао неки од стабилних система за гашење пожара водом, пожар (или вода за гашење) би оштетили или уништили само део где је пожар настао а не 60% конака.

Трећи, такође битан фактор је чињеница, да и поред тога што су верске заједнице по важећим законским прописима одвојене од државног апарате, та одвојеност није заступљена у облику какав је био у времену комунизма. Ову ситуацију би требало искористити ради преусмеравања дела финансијских средстава на заштиту од пожара објекта верских заједница, а такође и на допуну важећих законских прописа, у које је потребно додати чланове који се тичу заштите од пожара верских објекта. Такође би у свим релевантним факторима државног апарате требало формирати одсеке који би се бавили заштитом од пожара верских објекта. То се првенствено односи на Министарство културе, Канцеларију за сарадњу са Црквама и верским заједницама и МУП Србије. Формирање службе за заштиту од пожара у оквиру сваке верске заједнице или епархије је у овом тренутку нереално и не би донело конкретног ефекта на пољу заштите од пожара. Државни апарат поседује и стручни кадар и финансијска средства за организацију оваквог система. Треба знати да верски објекти припадају народу као целини, а не само државном или црквеном апарату, па је због тога и потребна заједничка акција свих. Веома битан фактор у развоју система заштите од пожара верских објекта је и тај што се верске заједнице нису обратиле за помоћ надлежним државним органима, првенствено Министарству кул-

Анализу пожара у Хиландару и Саборној цркви у Нишу нико од одговорних лица у црквеним и државним структурама није извршио. Пропусти који су постојали у овим објектима су присутни у скоро свим великим манастирима и црквама.

туре и Канцеларији за сарадњу са Црквама и верским заједницама. Углавном се тражи помоћ око изградње и адаптације објекта или конзервације фресака и икона. Заштита од пожара се и не помиње.

На основу свега што је до сада изложено, могу се предложити одређене мере за заштиту од пожара, које би биле заједничке за све православне манастире, узимајући у обзир све недостатке и погодности које се у њима и око њих налазе. Те поменуте мере су:

1. Формирање манастирске ватрогасне јединице са одговарајућим бројем монаха – монахиња,
2. Набавка опреме и средстава за гашење почетних пожара,
3. Уградња или поправка хидрантске инсталације,
4. Монтажа или поправка громобранске инсталације,
5. Постављање система за дојаву пожара,
6. Уколико је реч о већем манастирском конаку, извршити преграђивање у противпожарне секторе,
7. У случајевима велике пожарне угрожености објекта, осим система за дојаву пожара, поставити и стабилни систем за гашење пожара,

8. У великим црквама и коначима, у којима су дрвени елементи заступљени у већој количини, а што у случају пожара може изазвати појаву велике количине дима, обавезно поставити вентилационе уређаје за одимљавање у случају пожара,

9. Редовно чишћење димо-водних канала,

10. Избацити из манастирских објекта сав вишак запаљивог материјала,

11. Пре сваке изградње, реконструкције и адаптације манастирских објекта, електричних инсталација и инсталација централног грејања, прибавити сагласност надлежног органа да су предвиђене мере заштите од пожара,

12. Вршити редовну периодичну обуку и вежбе из области заштите од пожара.

Осим ових мера које су опште и применљиве за све православне манастире, а и шире (овде се мисли на објекте осталих верских заједница, нарочито оних у којима је монаштво саставни део религиозног живота), постоји још низ мера које се могу применити у зависности од манастира и његових карактеристика. На при-

мер, околина многих манастира је урасла у густо растиње. Постоји реална опасност да се пожар са отвореног простора у току летњег периода прошири на манастирске конаке. Због тога је потребно очистити део шумског комплекса око неких манастира. У појединим црквама свеће се пале на изузетно ризичним местима, па је потребно поставити наменске свећњаке са добрым вентилационим системом и др. Детаљним прегледом сваког манастира би се највероватније нашао низ недостатака, који нису актуелни у сваком манастиру, већ само у појединачним случајевима.

У овом тренутку у СПЦ најујгоженија је зграда Патријаршије у Београду, објекти у Сремским Карловцима, конаци великих манастира (фрушкогорских, овчарско-кабларских и остали), саборне и остале велике цркве, нарочито оне које су изграђене већим делом од дрвене грађе. Укратко речено, сви објекти слични Хиландару и Саборној цркви у Нишу. Анализу пожара у Хиландару и Саборној цркви у Нишу нико од одговорних лица у црквеним и државним структурама није извршио. Пропусти који су постојали у овим објектима су присутни у скоро свим великим манастирима и црквама.

У манастиру Св. Николаја код Бијељине – заједничко литургичко истраживање –

Српски штампани молитвослови – требници од XV до XXI века

Синђел Нектарије Тешић

Група студената Православног богословског факултета који су на мастер студијама изабрали предмет Историја и теологија литургијских коментара код професораprotoјереја-ставрофора др Владимира Вукашиновића, спремали су заједнички рад о српским штампаним требницима. На заједничком задатку нашли су се Архимандрит Јефрем Савин из манастира Св. Николаја код Бијељине, протосинђел Симеон Обреновић и синђел Нектарије Тешић из манастира Бишње код Дервенте, јереј Небојша Товирац из Крушковог Поља код Шамца, јереј Данијел Николић из Грубишног Поља код Бјеловара, јерођакон Прокопије Тајар

из Сирије, Борис Секулић из Јамене код Шида и Марио Топаловић из Бања Луке. Они су 1. фебруара 2014, са благословом Његовог Преосвештенства Епископа зворничко-тузланског Г. Хризостома, резултате свог истраживања представили професору Вукашиновићу у манастиру Св. Николаја. Презентацији рада су присуствовале колеге студенти и поједини свештеници Епархије зворничко-тузланске. Сусрет студената и професора је започео Светом Литургијом коју је служио о. Владимир Вукашиновић уз саслуживање колега свештеника и свештенонаха, као и колега студената који су били за певницом. Након Литургије студенти су

у манастирском конаку изложили резултате заједничког истраживања.

Предмет истраживања били су српски требници, штампани почев од XV века, када се и јавља прва српска штампарија, па све до најновијих издања. У првој етапи је урађен целокупан инвентарни попис за сада познатих требника. Претражени су библиотечки фондови старих штампаних књига Српске академије наука и уметности, Народне библиотеке Србије, Српске Патријаршије, Музеја Српске Православне Цркве, Матице српске, Православног богословског факултета, Епархије зворничко-тузланске, као и поједињих парохијских цркава у више епархија.

Пронађено је укупно 37 различитих издања требника. Њихово географско порекло изгледа овако: у Београду је штампано њих 15, у Бечу 3, у Венецији 3, у Сарајеву 2, у Цетињу 2, у Сремским Карловцима 2, у Крагујевцу 2, у Призрену 2, у Ваљеву 2, у Новом Саду 1, у Горажду 1, у Будиму 1 и један у манастиру Милешеви.

Преглед издања по вековима изгледа овако:

- XV век – Цетињски молитвослов из 1495/6. године;
- XVI век – 4 молитвослова: Гораждански из 1523, Б. Вуковића из 1538/40, Милешевски из 1545. и Ј. Загурорвића из 1570. године;
- XVII век нема ни једнога издања (у то време почиње употреба руских требника);
- XVIII век – 3 требника: Теодосијев из 1761, С. Новаковића из 1795. и Требник из 1799. године;
- XIX век – 13 требника: из 1821, 1836, 1837, 1848, 1855, 1857, 1858, 1869, 1887, 1890, 1891, 1897. и из 1898. године;
- XX век – 11 требника: из 1911, 1926, 1956, 1966, 1975, 1979, 1983. (Крагујевац), 1983. (Београд), 1993, 1994. и из 1998. године;
- XXI век – 5 требника: 2004, 2008, 2011. (Велики и Мали молитвослов), и Требник из 2012. године.

Када је у питању језик на коме су штампани ови требници, први пут се уводи руска редакција словенског језика у Теодосијевом требнику из 1761. године. Сви пре тога су штампани на српкословенском језику. Говорни српски језик уводи се тек 1956. године и то само у садржинском делу требника. То је поновљено и у требницима из 1966, 1975, и 1979. године. Први у потпуности штампан на српском језику јесте требник из 1983. године кога је прире-

дио Емилијан Чарнић. Требник који је приредио о. Јустин Поповић изашао је 1993. и 1994, а Велики и Мали молитвослов уредио је Владика Атанасије Јевтић 2011. године, такође на српском језику.

Први требник који је штампан са благословом Светог Архијерејског Синода је Требник из 1956. године у Београду, затим 1966, 1975, 1979, и Требник из 1983. године. Прва епархија која је била издавач требника је Епархија шумадијска, са издањем из 1983. и 1998. године, а благословом Епископа Саве у Крагујевцу у Издавачкој кући „Каленић“. Овде је реч о преводу поменутог Е. Чарнића. Издавачку делатност је имала и Епархија рашко-призренска која је објавила Велики требник 1993. године и Мали требник 1994. године, у преводу Преподобног Јустина Поповића.

Друга етапа истраживања базирала се на прикупљању библиографије о штампаријама и поменутим требницима. Дошло се до закључка да је много више пажње наука посветила раду штампарија, а веома мало самим требницима који су штампани у њима.

Трећа етапа рада је подразумевала анализу садржаја требника. У овом делу су студенти обрадили поједине чинове и пратили њихов развој од првог до последњег требника. Тиме се видело да су појединачна чинодејства изгубљена, појединачна настала у скорије време, а већина њих претрпела измене. Ове измене настају услед престанка штампања српских требника и преузимања руских издања у XVII веку. У XVIII веку овај утицај је веома видљив. Света тајна брака и Света тајна исповести у овом раду су обрађиване посебно, као пример историје и развоја молитвословља. За Свету тајну брака карактеристичан је

моменат причешћа младенаца Прећеосвећеним даровима који налазимо у свим требницима до 1570. године. У Требнику из 1761. године не налазимо причешће Прећеосвећеним даровима, него само заједничку чашу. Што се тиче Свете тајне исповести, за њене промене важна је разрешна молитва *Господ и Бог наш (...)* ја негостојни свештеник (...). Стари српски требници њу немају. Први пут је налазимо такође у Требнику из 1761. године. Она је присутна у свим потоњим требницима. Први требник који њу нема је изашао 1994. године.

Истраживања неколицине студената мастер студија током само једног семестра је дало значајне резултате, а можемо рећи и открића. Наиме, још увек не постоји комплетан инвентар старих штампаних богослужбених књига код нас. Својим радом, студенти су значајно допринели формирању јединствене библиографије старог српског штампарства, обрадивши једно цело поглавље. Израда свеобухватног инвентара старе штампане књиге је у току, тако да ће и њихов допринос бити узет у обзир. Озбиљност и квалификације у овој области студенти су показали и у свом наизглед малом али по науку значајном открићу. Реч је о расветљавању историје „Чина резања славског колача“ који је саставио Митрополит Михаило Јовановић (1826–1898). Досадашња мишљења о времену увођења овог чина у требнике нису била прецизна. Открићем Требника из 1869. године студенти су доказали да је поменути чин од те године у званичној употреби. Примерак овог требника има црква у Тителу и библиотека Епархије зворничко-тузланске.

– Теологија и култура у дијалогу (5) –

Значај инкултурације

– Да ли је могућа и потребна нова инкултурација Јеванђеља? –

Протојереј Александар Михаиловић

Након кратког историјског подсећања, важно је поменути теолошки аспект и значај инкултурације. Истакли смо да нема народа или расе за које се Христос не би изнова ангажовао и усвојио их као своје. Зашто је то тако, односно, какву поруку и визију има и носи Црква?

Од првих дана до данас, Црква очекује Царство Божије, есхатолошко јединство свих и свега у васкрслом Христу, преображај неба и земље, нову реалност, укинуће смрти, победу добра над злом и васкрсење тела. Христовим другим доласком наступиће космички догађај рекапитулације и обједињења створеног и нествореног. У свој светлости славе Божије заблистаће нормалан и здрав поредак света. Есхатолошка перспектива је откривење Истине о свету и човеку, воља Божија да човек и твар остваре јединство са Логосом и Сином Божијим. Његовим доласком, творевина ће заблистати лепотом и задобити истински идентитет, након свеобухватног преображаја. Тријумфоваће правда Божија и наступити бесконачни, незастариви век

савршенства, љубави и слободе синова Божијих. Ово је план Божији о свету и човеку ради којег је све створено, са циљем да учествује у невечерњој светлости тога Dana, Dana осмог (како су га називали Свети Оци Цркве), Dana без заласка. „Крај“ света, његов преобрађај је једино нормално, мирно стање, којег сада и овде нема, због присуства смрти и зла. Другим Христовим доласком, смрт ће бити укинута након коначног остварења љубавне заједнице људског рода са Богом Оцем у Христу. Будуће стање, које је заправо вечна динамика љубавних и слободних односа Бога Оца и синова Божијих, још се није остварило. Оно неће пребивати негде на небу, већ овде, на преобрађеној земљи, другим речима, овај век пројектоваће се у Царство Божије, док ће елементи смрти бити потпуно уништени. Наиме, Христос је присутан личносно као литургијска заједница, али без физичког присуства. У Парусији ће се Његово присуство интензивирати, те ће и физички бити ту.

Царство Божије је нови поредак, нова реалност, све ново

– град, друштво, међуљудски односи и нови, слободни начин постојања, чак нова цивилизација и култура, као и нова светска заједница са центром у Господу Христу. Оно је прототип правог постојања, узорак који даје бићу постојање, извор, критеријум и смисао живота. Последња реч и одлука у есхатону постаће меродавне за све, потврда и признање, овера и оправдање читавом светском циклусу и историји. Цивилизације и културе биће проверене последњим есхатолошким Даном и проћи кроз његов суд. Есхатолошка добра, Христос и Црква, јесу парадигма за уређење овде и сада, новог града, друштва и – културе. Црква је Христос, тј. Његово присуство у историји. Дух Свети је Личност која омогућује улазак светлости Царства у таму овога света. Он увек и изнова чини присутним Христа, уносећи новину и непоновљивост у свет. Нови начин Христовог присуства, Духом Светим, назива се Литургија. Она је пројава и откривење Царства Божијег. Већ сада оно реално пребива на земљи, обликује њен историјски ток,

Мозаик у катедралу у Монреалу, Сицилија (12. век); фото: wikimedia.org

гради је и конституише. Из будућег догађаја, dakле „с краја“, „одозго“, а не „одоздо“ и из историје, формирају се нови век, заједница, Црква, Литургија и, коначно – култура.

Дух Свети увек ствари чини новим и оригиналним. Он је Дух Цркве и Христа, Дух литургијске заједнице, Дух који доноси дах нове твари, преображене и светле, радосне, младе, свеже, блиставе и никада до тада виђене. Обратно, „с краја“, већ овде, изграђује се нови свет који ће се након есхатолошког откривења, преображен прелити у будући, настављајући да живи бесконачно и у загрљају Свете Тројице. Дух Свети као Онај Који уноси Царство Божије у овај свет, тако што изграђује христолошку заједницу, тј. Цркву, увек може омогућити Христу да уђе у сваки народ и расу, те да је преобрази, поштујући културне елементе (језик, обичаје, идентитет), творећи на њој (тој култури) нешто сасвим ново, по узору на савршени Град и есхатолошко Царство.

Трагови делатности Духа Светога остају видљиви и опипљиви. То је, пре свега, Црква или и читав постлитургијски контекст у којем живи. То су материјални храмови (цркве), архитектура, језик, писмо и књижевност, сликарство, музика, философија, наука, обичаји, фолклор, друштвено и политичко уређење, етос и менталитет... Све оно што називамо црквеном прошлоЖу и што рестаурирамо и чувајмо по музејима, манастирима

и црkvама, читаво, у нашем случају, српско наслеђе, све је то некада стварано као нова вредност, оригинална и непоновљива, – својеврстан „траг“ есхатона у времену. Сада је то за нас нешто „старо“, „традиционално“ и „прошло“, међутим, за ондашње генерације био је то један креативан и инвентиван чин далеко испред свога времена.

**Дух Свети увек
ствари чини новим и
оригиналним. Он је
Дух Цркве и Христа,
Дух литургијске
заједнице, Дух који
доноси дах нове
твари, преображене
и светле, радосне,
младе, свеже,
блеставе и никада
до тада виђене.**

О свему реченом сведоче помесне Цркве у Јелади, Србији, Русији, Румунији, Бугарској, Грузији, међу Арапима (у Израелу), у Египту, Етиопији, у новије време у Албанији, на Аљасци и у Јапану (руска мисија), међу црнцима у Африци (јелинска мисија) итд. Код свих њих Христос је особен и њихов (црн, косоок, жут и са свим локалним карактеристикама), те Га рецептују на свој начин, при чему остаје исти и непроменљив, очуваног и неокрњеног идентитета Сина и Логоса Божијег.

На крају, можемо упитати: Да ли је могућа и потребна нова инкултурација Јеванђеља у Србији, јер многи сматрају да је Црква завршила своју примарну мисију – формирани су језик, писмо, баштина, манастири, цркве, национални идентитет у далекој и давној прошлости, а што све представља признату културу и традицију у Србији. Остаје само да се брижљиво сачува, археолошко-музејски рестаурира, испита и евентуално предложи као прототип за копирање и на томе затим стане. Уколико је Црква у Србији завршила своју инкултурацију, преостају јој маргинализација, смештање у архив и закључавање у музеј и порту. Ако је већ све створила у прошлости, остаје јој још само да изнова копира саму себе и још више да окоштава.

На коме је да изгради и формира нову културу у Србији и није ли она (култура) иссрпљала своје могућности и приближила се крају? Можемо ли Цркву поново критички поставити *vis-a-vis* српској култури и понудити јој алтернативу? Да ли је новој физици, генетичком инжењерингу, нанотехнологијама и роботици, новом сликарству, архитектури, новој српској поезији и роману, музичи, философији, друштву, менталитету и новим трендовима у Србији уопште потребна нова – инкултурација?

Одговор Цркве на ова питања је потврдан и може се ишчитати у тезама које смо овде истакли. ■

– 1150 година после мисије Св. Кирила и Методија –

Црквенословенски језик у савременој комуникацији и мисији Цркве

(четврти део)

гр Ксенија Кончаревић

Црквенословенски и савремени српски стандардни језик у свести данашњих верника, ако је судити по одговорима наших испитаника, радикално се разликују у погледу њихових лингвоестетичких квалитета – певљивости и милозвучности (еуфоничност). Кумулативно посматрано, за превагу црквенословенског у погледу певљивости изјашњава се 368 (73,6%) испитаника наспрам свега 12 (2,4%) који предност у овом погледу дају српском језику, док 118 (23,6%) анкетираних ову особину подједнако приписује и традиционалном и савременом богослужбеном изразу. У процени овог квалитета од посебног значаја је мишљење лица која се активно баве црквеним појањем: међу особама које имају чин у Цркви (од којих, свакако, већина има богато појачко искуство) нико не сматра српски језик погоднијим за појање, 91,5% изјашњава се у прилог црквенословенског, а свега 8,5% изједначава два језика. Слична тенденција уочава се на основу одговора скупине „веома активних“ у храмовима и парохијама (од којих се многи баве појањем за певницом или учествовањем у хорским активностима): 88% испитаника из ове категорије даје предност црквенословенском, 0,7% српском језику, а уверење о подједнакој њиховој певљивости

карактерише 10,3% анкетираних из ове групе. Парадоксално, али за црквенословенски језик као певљивији изјашњава се и већина неактивних парохијана (63,3%), који су до овог уверења могли доћи једино рецепцијом певничког или хорског појања (под неактивним, подсетићемо, подразумевамо испитанike који нису ангажовани у неким посебним активностима у парохији, укључујући и хорско или певничко појање). Не можемо рећи да је узраст испитаника у вези са проценом овог квалитета богослужбених језика СПЦ, јер су и старије и млађе генерације испитаника у много мањем проценту склоне да припишу већу певљивост српском него црквенословенском језику (од 2,2% за годиште 1980. и млађе до 3,6% за годиште 1949. и старије). Једино што примећујемо у вези са овом варијаблом јесте висок проценат изједначавања два језика у погледу погодности за црквено појање код млађих испитаника (73,7% укупно). Мушкарци у већем проценту преферирају црквенословенски језик за певницом (81,7% наспрам 62,6% код жена), а женска популација радије се изјашњава у прилог подједнаке певљивости оба језика (34,6% наспрам 15,5% код мушкараца). Интересантно је да је, и поред нешто веће преференције (у односу према групи „нетеолога“) српског јези-

ка у другим ставовима, код испитаника које смо означили као „теологе“ примећено придавање предности црквенословенском језику у његовој појачкој реализацији (82,8% наспрам 64,8% у групи нетеолога); код ове категорије мање је присутно и уверење да су оба језика подједнако певљива (16,4% наспрам 30,5% међу нетеолозима). То такође може бити последица богатијег појачког искуства, али и утицаја начина предавања црквеног појања у средњем, вишем и високом богословском образовању (мелодије се по правилу обрађују и увежбавају по материјалима Зборника црквених песама на црквенословенском језику). Испитаници у црквенословенском језику цене и његову високу еуфоничност (84,4%). Иако је проценат испитаника који милозвучнијим сматрају српски стандардни језик низак (10,2%), ипак је значајно истаћи да ови испитаници у већем проценту припадају млађим генерацијама (1965–1979 – 47,1%, 1980. и млађи – 31,4%); ипак, у поменутим узрасним категоријама висок је и удео оних који се изјашњавају у прилог црквенословенског (1965–1979 – 52,1%, 1980. и млађи – 27%). Нису констатоване веће разлике у погледу овог става код лица са теолошким образовањем и нетеолога (у обе групе преовладава определење за црквенословенски,

са 86,9% гласова у првој и 82% у другој подгрупи). Ипак, треба имати у виду да су лигвоестетички квалитети међу најмање пресудним када је у питању даља судбина језика: утисак који језик оставља на слух мање је битан од његових објективних употребних потенцијала. Отуда, као што ћемо видети из даљег излагања, има испитаника који по другим параметрима дају предност српском језику, али на основу субјективног вредно-вања и естетских преференција ипак заокружују одговор „прквенословенски“.

Окренимо се стога процени адекватности (лексичко-терминолошке, стилске) традиционалног и савременог богослужбеног језика за исказивање богословских садржаја. На првом месту у анализираном узорку нашло се становиште по коме црквенословенски језик има предност у овом погледу (303 испитаника, одн. 60,6%), на другом мишљење о подједнаким изражајним могућностима оба језика (164, или 32,8%), а на трећем давање предности српском језику (23, одн. 4,6%) (без одговора је остало 10, одн. 2% испитаника). И овде се показало да лаичка уверења о језику не морају бити у складу са објективном истином: лингвистички исправно становиште о подједнакој адекватности оба језика за исказивање теолошких садржаја дели, као што видимо, мање од трећине испитаника. Противно нашим очекивањима, мањи проценат теолога у односу на средњу вредност (27%) опредељује се за равноправност језика по овом параметру: већина испитаника из ове скупине даје предност црквенословенском (66,8%). Регионално посматрано, исказивање у прилог црквенословенског језика најизразитије је у дијаспори (77,8%), нешто мање у Београду (70,5%) и Србији (65,7%), а најмање у српским земљама изван Србије (48,9%); овакво изјашња-

Споменик Св. Кирилу и Методију у Ханти-Мансијск, Русија
(фото: www.praostavie.by)

вање испитаника из дијаспоре је парадоксално, ако имамо на уму налаз да у овој популацији нема преференције црквенословенског богослужбеног израза. Када је реч о корелацији професије испитаника са овим ставом, уочавамо неочекивано висок проценат исказивања у прилог црквенословенског језика међу филозозима (70%). Подједнакој адекватности оба литургијска језика њиховој намени заговарају у првом реду средњошколци (47,6%) и лица са основним образовањем (81,8%). Овај одговор доминантан је и код верника који „доста често“ присуствују богослужењима (47,6%), али не и код оних којима је ово редовна пракса (похађање служби сваке недеље и празника), где је убедљива превага изјашњавања у прилог црквенословенског језика (64,1%).

Колико је црквенословенски језик у данашњој масовој свести верника везан за идентитет припадника Цркве? Да ли се он може уврстити међу одлике које Православну Цркву (у српској средини) чине управо онаквом каква јесте, а не другачијом, и које њене припаднице разликују од оних изван њеног окриља? Највећи део испитаника из нашег узорка (292, одн. 58,4%) афирмativno се односи према овој симболичкој

функцији црквенословенског језика, један део (166, одн. 33,3%) делимично приhvата везу између овог језика и очувања традиције, националног и верског идентитета, а само 35 (7%) испитаника негира ову интеракцију. Везу између црквенословенског језика и идентитета највише уочавају испитаници из Београда (62,9%) и из српских земаља изван Србије (60,2%), филолози (73,3%) и лица са вишом и високим нетеолошким образовањем (65,5%), као и испитаници старијег и средњег узраста (60,7% из узрасне групе „1949. и старији“, 69,4% из категорије 1965–1979). Већи је проценат нетеолога (53,8%) него теолога (46,2%) који сматрају да црквенословенски језик има симболичку функцију, док је њено релативизовање („црквенословенски језик делимично чува традицију, национални и верски идентитет“) у обе скупине присутно у идентичној мери (33,2%).

Колику улогу црквенословенски језик има у учвршћивању конфесионалних веза, развијању међусловенске солидарности (посебно у оквиру Pax Slavia Orthodoxa) и диференцирања у односу на несловенске (и неправославне) народе и њихове културе? Ова функција у средњем веку обезбеђивала је културно заједништво у словенском пра-

вославном ареалу и његово диференцирање у односу на јединство латинског језика римокатоличког Словенства. Данас не само што не постоји јединство латинског богослужбеног језика у Римокатоличкој цркви, него се, у епоси глобализације и тежње ка уједињавању на свим пољима, поставља питање у којој мери и да ли уопште постоји потреба за супротстављањем римокатоличком Словенству, а под сумњу се доводи и постојање активне свести о припадности Словенству уопште и православном Словенству посебно. Судећи по одговорима наших испитаника, можемо закључити да већина (63,2%) поседује свест о јединству са православним словенским народима и њиховим Црквама и улози црквенословенског језика у одржавању тога јединства. Међу теолозима има нешто више оних који црквенословенском језику одричу ову функцију (41%), а исти је случај и са млађом популацијом (40,7% код генерације 1980. и млађих), те лицима са средњим образовањем (35,4%). Испитаници из Београда (69,7%) и српских земаља изван Србије (65,1%) у највећем проценту у поређењу са другим групама подељеним према регијама сматрају да је црквенословенски језик битан за одржавање јединства са другим православним словенским народима и њиховим Црквама. Најзад, осећај успостављања јединства са православним словенским народима и њиховим Црквама посредством црквенословенског језика највећи је код добрих (активних) познавалаца руског језика (79,7%).

— наставиће се —

Положај детета у Цркви (7)

О вишем дometу васпитања

Ивица Живковић

Стари словенски појам „васпитање“ најближи је значењу исхране, отхрањивања, дојења. У његовом корену стоји глагол „питати“, не у смислу испитивања, постављања питања, већ са значењем које постоји у савременим српским речима „напитак“ и „напајање (напитавање)“. Смисао ове речи назире се из редова једног од најлепших богословичних тропара на црквенословенском језику: „Како от сосу твојеју млеко точиши, Ђево? Како питајеш питатеља твари?“ (Како отхрањујеш онога ко отхрањује сву твар?), или из почетних речи тропара једне од статија: „Ихже воспита маноју“ (Они које Он пре храни маном).

Телесна и душевна храна

Основно етимолошко значење појма васпитање односи се на чување, одгајање, пре свега отхрањивање деце. Наравно, овде није реч само о телесној исхрани. Савремена открића о важности дојења указују да се моменат физичког храњења мајчиним млеком не може одвојити од душевне пажње коју мајка поклања одвојету. Ни у каснијим фазама одрастања детета узимање хране не треба посматрати одвојено од целокупног контекста чувања, гајења и родитељске пажње, а у крајњем смислу и божанске љубави коју детете путем свакодневних обро-

ка прима. Хришћански верници доживотно благодаре Богу уочи сваког обеда, имајући у виду родитељску животодавну љубав небеског Оца који „отхрањује сву твар“.

Мада је брига о физиолошким и безбедносним потребама детета неизоставни део родитељске одговорности, нико не тумачи васпитање деце искључиво у материјалном значењу. Одмах након телесног отхрањивања помиње се и метафора „душевне исхране“ детета. Овај други ниво или аспект одгоја деце тиче се богатог распона психолошких потреба, својеврсне душевне глади, која се назива и урођеним потребама или очекивањима, – а која дете чини људским бићем. Ради се о потреби за присуством, љубављу, нежношћу одраслог ближњег, такође и за границама, редом и сигурношћу у понашању, као и потребама за ведрином, поверењем у живот, оптимизmom и слично. Од одраслих се очекује да изађу у сусрет свим потребама детете, да им обезбеде и дају душевну храну својим речима, погледима и поступцима, као и невербалним поверењем које му у личној комуникацији саопштавају.

Једини васпитач људи и деце

Одговорност бриге о деци подразумева држање подвижничког става, јер испуњавати потребе

У Српској Патријаршији у Београду: деца у гостима код Патријарха Иринеја

бе детета значи и сузбијати своје страсти, давати првенство добру детета у односу на своје захтеве, притиске и саблазни. Небрига о урођеним потребама сматра се запуштањем, својеврсним душевним изгладњивањем детета. Међутим, чак и када старатељи савесно брину о детету и када воде рачуна о задовољењу свих његових душевних потреба, то још увек није крајњи дomet васпитања. Осим телесне и душевне, људско биће у развоју има и духовну перспективу, очекивања и капацитете. Овде је реч овишејој димензији живљења, о васпитању у равни отворености детета ка вечном. Тек имајући у виду свеобухватне разmere дететовог бића можемо озбиљно поставити питање: од чега дете живи, од чега оно расте, шта га чува у животу? Даље, да ли је духовно васпитавати децу уопште у моћи човека, родитеља, одраслих? Да ли је живот наше деце у нашим рукама и да ли судбина његових душа стоји на располагању нама?

Оно од чега људско биће заиста опстаје, што му даје и одржава живот и што га тајанствено чува, подиже и храни јесу нетварне божанске енергије или вечна, животодавна божанска благодат. Духовно васпитање човека и детета је отхрањива-

ње благодаћу или енергијама живога Бога. У том, вишем и коначном значењу, Бог је једини васпитач људи и деце. Никакав педагошки труд, ма како добре намере, делотворно примењена средства, приче и поступци одраслих не могу да надоместе благодатно дејство свете тајне. Штавише, старији могу својим неодговорним ставом и непримереним односима према деци активно да ометају тајну божанског одгајања њихове деце. Та врста запуштања догађа се на више начина: или када одрасли занемарују потребе детета у целини, или када његове духовне потребе не разликују од душевних, или када их не признају, потискују и негирају, покушавајући да их сами контролишу и преузимајући на себе божанске ингеренције.

Божја педагогија

Старогрчки појам „педагогија“ у својој основи садржи идеју вођења деце. Његово ближе значење зависи од тога ко се сматра дететом а ко одраслим бићем, шта се подразумева под вођењем, ко кога и ка којем циљу води, те какви лични односи и намере стоје иза тог подухвата. Свако педагошко мишљење одређено је контекстом зами-

шљеног пута којим се дете води, односно на који се изводи. Од кључне важности је чињеница да потребе деце нису ограничene само на материјално снабдевање, образовање и социјализацију за успех у животу овога века, већ укључују и бригу о души, духовно руководење детета ка стицању вечног живота.

Педагошка схватања одраслих повезана су са перспективом васпитања, односно руководења деце. Стара педагошка дилема: ко зна шта је за дете добро – његови старатељи или оно само – нема задовољавајуће решење. Знање које се овде тражи није у поседу ни великих ни малих, будући да нико од људи није познавалац животног пута себе и своје деце. Сам Бог познаје сутрашњи дан и он једини у пуном смислу може да руководи дете путем животног остварења. Библијска идеја Божје педагогије упућује на небеског Оца који се стара о свом народу, „људима својим“, што укључује и однос љубави према личности сваког појединца посебно.

До великих забуна долази када одрасли сами на себе преузимају коначну бригу о руководењу своје деце. Неодређени идеал „доброг детета“ замишљен на даљим етапама или на крају тог пута ствара тешко оптерећење и притисак не само деци него и њиховим старатељима. Говорити о васпитаном детету као о оном које је усвојило знања и умећа потребна за сналажење у пословима овог живота само по себи значи кобно ограничавање дometа његовог развоја. Са друге стране, тежећи ка успостављању свеукупне контроле над душом и савешћу млађих, одрасли често својим гресима закљањају пут благодати која једина може да осветли детету путеве Божјег промисла.

У следећем броју:
Проблеми с васпитањем

– О борби хришћана за достојанство (2. део) –

Беседа Св. Јована Златоустога
Св. Муч. Пелагији, PG – детаљ

Недовољно познате свете мученице

Архимандрит Тихон (Ракићевић)
Игуман манастира Студенице

„Велики су били подвизи ове девице, и зато траже многобројне посматраче.“

Свети Јован Златоуст о Светој мученици Пелагији

Света мученица Пелагија Девица из Антиохије (†303)

Ова девојчица је била знаменитог рода из Антиохије, и то разглашена хришћанка, ученица Свештеномученика Лукијана Презвитера (†312). Када су незнабожачки војници дошли да је воде на суд (подразумевају се потом и на мучилиште), правила се весела, па је замолила војнике да је причекају само тренутак-два док се попне да се преобуче. Преобукавши се у свечанију одећу и испевши се на кров куће, уздигне руке к небу, и дugo се мољаше Богу, да јој Бог прими душу и да не допусти да се оскврни њена девствена чистота. Потом скочи са крова и погине. Ово се десило

303. године, када је Пелагији било 15 година.

Описујући њено страдање, Свети Јован Златоуст каже да она то није учинила због страха од мучења које ју је очекивало, него што се бојала јавног срамоћења којем су често подвргаване хришћанке на суду. „Када би било могуће и сачувати девственост и задобити венац мучеништва, она не би одбила да иде у судницу“ – каже Св. Златоуст, који у овом њеном поступку види израз воље Божије, и додаје да треба да се зна „да се то није догодило без божанске помоћи, што је веома јасно по самој сили одлучности, али такође и по томе што војници нису схватили обману и дали су дозволу, као и по томе што је дело доведено до краја“.

Златоуст који је, у првој од две беседе о Пелагији, говорио о томе како „њена смрт није била последица природног пада, него заповести Божије“, је још рекао: „Дакле, оно девствено тело, чистије од свакога злата, лежало је на земљи, на тесном месту; али око њега су стајали ангели, и сви архангели су му указивали поштовање, и Христос је био уз њега.“

Света мученица Домнина и њене две кћери (†306)

Значајно је, и у дубокој вези са поменутим примером, страдање Свете мученице Домнине и њених кћери Вирине (Веронике) и Просдоке (Проску-

дије), које помиње Јевсевије. Спомен ових светих мученица се слави 4. октобра.

Домнина је била позната „хришћанка, која је светошћу и врлином своје душе очаравала“. Ова жена, „врло цењена у Антиохији због свог покрекла и богатства, одгајила је две младе и лепе девојке у духу Христове науке“ (Јевсевије Кесаријски, *Црквена историја*, VIII, XII, 3). Ове њене кћери, као и она, биле су „испуњене љубављу к Богу и божанској ревношћу“.

Стицајем околности, „у време жестоког гоњења“, биле су принуђене да оставе родни град Антиохију и своје сроднике и да оду у Едесу. Ово су учиниле „жртвујући све ради спасења вере“ – по речима Златоуста. Побегле су испуњавајући заповест Господа, која каже: „Кад вас потерају у једном граду, бежите у други“ (Мт. 10, 23). Њихов бег, каже Златоуст, био је из једног основног разлога – „како би наследиле небо“. Град у који су отишле био је „грубљи од многих, али и побожнији“. Овде им се десило „појачано гоњење“ које је било „сагласно Христовом предсказању“ и циљу штој предсказања. „Многи са злим намерама употребљавали су сва средства како би им некако ушли у траг. И открише место где су се скривале. Лукавством се користећи, приведоше их у Антиохију и ту оне падоше у замку војника“ (Јевсевије Кесаријски, *Црквена историја*, VIII, XII, 3). Тамо их незнабошци ухватише и потом, под војничком стражом, упутише натrag.

„Када виде да су јој деца у безизлазном положају, мајка им предочи све ужасне и најнечасније ствари које ће доживети од богохулника. А затим себе и своје ћерке охрабри рекавши им да је служба демону ужаснија од сваке смрти. И

Недавно је у *Православљу* (бројеви 1118–1121) објављен фељтон о животу и страдању ученице Медицинске школе у Крушевцу Милице Костић. Њено храбро држање, тј. упорно одбијање да буде силована, дало је повода да дубље сагледамо понашање хришћана у критичним ситуацијама. Овде ће бити изнета два давна и мало позната примера хришћанског мучеништва.

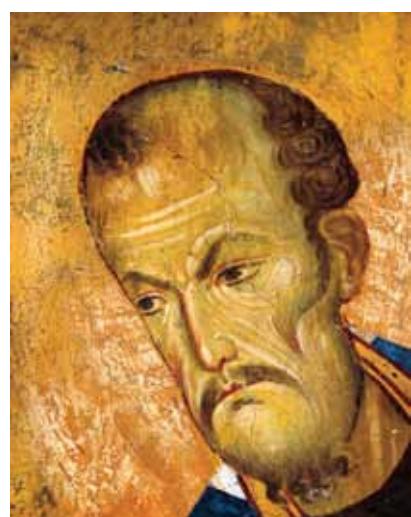
предложи им једини пут којим се може утећи од свих зала, пут ка Господу“.

Када током пута војници седоше да обедују, ове свете жене се помолише Богу, „и пошто се све три ујединише у овој идеји, обукоше се свечано“. Прихвативши овако Бога за помоћника и нашавши преко њега могућност да преваре војнике, „кад стигоше на средпута, замолише стражаре који су их пратили да се размакну и тад се бацише у реку која туда беше протицала“ (*Исто*), и са средине реке пустише се у речне струје.

За ово дављење Свети Јован Златоуст каже да је оно „истинско крштење“, тј. мученички венац: „Нису потонуле, него су се крстиле новим и необичним крштењем.“

Дакле, оне овако расудише: боље је из љубави према Господу погинути у води и чисте изаћи пред Њега, него живе остати у рукама безаконих незнабојаца. Ово се дододило око 306. године.

Златоуст у похвалној беседи овим мученицима износи пример ове мајке хришћанке: „Тако, мајка је увела кћери у реку, као да не намерава да их уведе у реку, нећо као да их увоги у саме свештене одјаје. Увела их је, држећи их са обе стране и говорећи: ‘Ево ја и деца коју ми је гао Госијог’ (Ис. 8, 18). Ти си ми њих гао, Теби их јередајем,

сву имовину своју и саму себе. На тај начин је мучеништво те жене било двојако или чак тројако: кроз саму себе и кроз две кћери она је двайући јер ћелила мучеништво.“ „Тежина таквог подвига, посебно за њихову мајку“, по Златоусту, је у томе што се она није „плашила искушења, него је желела да сачува кћери од срамоте, а оне су показале највиши степен послушности мајци“ (PG 50, 629).

Похвални Стих синаксара за 4. октобар истиче да су ове свете мученице, које су се ојрале у речној струји, имале „непознавање овосветских ствари“.

Св. Јован Златоуст, студеничка фреска (1209. г.) детаљ

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

Богатство и сиромаштво у Посланици Јаковљевој

(део други)

гр Предраг Драјушиновић

Борбу за социјалну равнотежу унутар хришћанских заједница којима пише Свети Јаков темељи на „вери у нашега Господа славе Исуса Христа“ (Јак. 2, 1), надовезујући се истовремено на богату старозаветну традицију.

Богатство и сиромаштво у Старом Завету

У Старом Завету сиромаштво и беда у супротности су са откривеном Божијом вољом. Јахве не само да не одобрава постојање сиромаштва и беде у своме народу, већ је он често гласноговорник и заступник сиромашних. Старозаветни текстови и традиције из периода раног царства (9. и 8. век пре Христа) нарочито тематизују проблем сиромаштва. Наиме, овај период је карактеристичан по економском процвату који је, пак, за последицу имао све веће социјално раслојавање народа и осиромашење великог броја сељака. На страну потлачених и осиромашених стају пророци: „Овако говори Господ: За три злочина Израиља, за четири злочина, одлука је неопозива: јер су продавали праведника за сребро и сиромаха за пар сандала; (...) јер газе по глави сиромаху и сиротињу на зло воде...“ (Ам. 2, 6–7). Други, пак, пророк говори у име Божи-

је: „С којим правом народ мој тлачите и газите лице сиромаха – реч је Господња, Господа над војскама“ (Ис. 3, 15). Изводећи свој народ из беде египатског ропства Јахве је преузео одговорност за свој народ. Обећана земља додељена је целокупном народу, те стога не би требало да постоји неравноправна расподела имовине. Стога је третирање социјално слабих законски веома детаљно регулисано. Пошто је Јахве на страни слабих, сиромашних и обесправљених, социјална димензија сиромаштва као таквог се теолошки продубљује: „Бедан сам ја и невољан, али Јахве се брине за мене. Ти си помоћ моја и мој Спаситељ, о Боже мој, немој задоцнити“ (Пс. 40, 18). На другом mestу, пак, песник каже: „Јер бедан сам и убог, и срце је моје рањено у мени (...) славићу Господа из свега гласа, и хвалити га у великом мноштву, јер стоји с десна сиромаху да му душу спаси од судија“ (Пс. 109, 22.30–31). Сиромашан је посебно привилегован од Господа:

„Све ће кости моје говорити: Ко је Господе попут тебе који убогог спашаваш од силника, јадника и сиромаха од пљачкаша“ (Пс. 35, 10), или: „Судиће право убогом народу, деци сиромаха донеће спасење, а тлачитеље ће погубити“ (Пс. 72, 4). Живот је често поприште сукоба слабих и јаких, сиромашних и богатих, убогих и силних. Оно што, пак, побожни Јеврејин са сигурношћу зна је то да је Бог на страни убогих, сиромашних, бедних и потлачених, укратко, свих оних који су лишени добра овоземаљског живота. У мудросној литератури се, на пример, тематизује оштра супротстављеност богатства и сиромаштва, а подршка пружа сиромашним: „Дивљи су магарци плен лавовима пустињским, а сиромаси богаташима (...) када богаташ посрне подупру га пријатељи, а када сиромах посрне пријатељи га одбацују...“ (уп. Сир. 13, 19–26). Очигледно је да је Свети Јаков црпео надахнуће за своје виђење социјалне равнотеже у хришћанским заједницама

управо из ових и сличних ста-
розветних текстова.

Богатство и сиромаштво у позном јудаизму

У јудаизму после егзила ситуација се мења. Постоје кругови који не осуђују богатство, већ позивају на рационалну употребу имовине: „Подай сиромаху и немој му рећи да сутра опет дође. Буди широке руке и покажи сажаљење потребитом (...) Ако си богат, пружи руку сиромашном“, пише један аутор из периода позног јудаизма. Међутим, постоје апокалиптичке заједнице које радикално осуђују свако богатство и поседовање имовине. У овом контексту је занимљиво поменути есенску заједницу која је оштро критиковала јерусалимске свештенике који су, по њој, заинтересовани само за богатство и имовину. Вођа есенске заједнице, „учитељ праведности“ био је сиромашан, и цела заједница се саморазумевала као од Бога изабрана „заједница сиромашних“. Приступ овој заједници био је условљен стављањем целокупне имовине на располагање осталим члановима (уп. слично Дап. 4, 34–37).

Богатство и сиромаштво у раним хришћанским заједницама

Ранохришћанске заједнице сastoјe сe из различитих социјалних слојева, тј. део су социјалне слике поднебља у којима се налазе. У руралним областима Галилеје, Самарије и Јudeје 1. века највећи део народа био је сиромашан. Ту судбину су делили и први хришћани који су живели на том поднебљу. Јерусалимска заједница важи за сиромашну. Глад, локални политички сукоби и природне непогоде допринеле су томе да јерусалимска заједница

буде зависна од еклесијалне „социјалне помоћи“ браће и сестара из области Средоземља (уп. Гал. 2, 10). Другачија ситуација је била у јелинистичким градовима Римске империје у којима су хришћански мисионари оснивали црквене заједнице. Социјална слика градова је шаренија. Први социјални сукоби унутар хришћанских заједница документовани су управо у јелинистичким градовима, попут оног у Коринту (1 Кор. 1, 26–31; 11, 17–34). Апостол Павле се противи овој врсти подела унутар заједнице, наглашава једнакост свих у Христу, односно Цркви (Гал. 3, 28), заузимајући се по правилу за сиромашне, бедне и угрожене (уп. нпр. 1 Кор. 1, 26–31; 12, 22–24).

Посланица Јаковљева

Посланица Јаковљева упућена је социјално мешовитим црквеним заједницама градова Мале Азије. Очигледно је да у тим заједницама постоји тенденција да богати прогањају сиромашне (Јак. 2, 5–7). Иако су призвани на нови начин постојања и самим тим на изградњу нових међуљудских односа који нису оптерећени социјалним поделама, хришћани којима се обраћа Свети Јаков понашају се као да тог призыва нема, тј. праве се разлике између богатих и сиромашних и постоји тенденција ка губитку социјалне одговорности једних за друге (Јак. 2, 1–4; 4, 13–17). Писац критикује богатство, али он *трећа критикује богате хришћане*, пози-

Св. Јаков брат Господњи, темпера на дрвету, 31. IX 25.4. цм, Новгород, 16 век, фото: www.wikimedia.org

вајући их на социјалну одговорност према браћи и сестрама (Јак. 2, 15–16; 4, 17). Критикујући социјално несавесне богате хришћане, свети писац пак не идеализује сиромаштво. Њему је првенствено стало до тога да социјална неправда која иначе влада светом (Јак. 5, 1–6) не буде пренесена на простор хришћанског црквеног живота, који је простор нових могућности за успостављање нових међуљудских односа који су последица вере у Онога који је својим крсном смрћу и Вајкрсењем позвао људе на уподобљавање не правилима овога света, већ будућем веку у коме ће Бог бити све у свему. Својим богословљем у коме је Бог јасно на страни сиромашних, убогих, угњетених и прогоњених, Свети Јаков се надовезује на старозаветне идеале социјалне правде унутар верујуће заједнице и на проповед Господа Исуса Христа. Посланица Јаковљева је истовремено позив на критику и самокритику, пошто Црква правду коју проповеда свету треба најпре сама да живи (Јак. 2, 12: „Тако говорите и тако творите...“).

Социјална тржишна привреда:

У потрази за идејама за обнову „средњег система“

Драјан Шљивић

Средњи систем, дело Светог Владике Николаја Охридског и Жичког, упућује нас на чињеницу коју је и историја потврдила, да ни комунизам ни либерализам без реда не могу донети успех једне привреде. Успешан развој, осим духовне подлоге и радне етике која је са њом повезана, тражи и економију способну да створи благостање и социјалну сигурност. При томе, не би смејала да ограничава стваралачки потенцијал човека.

На први поглед, овакви захтеви као да представљају непомирљиве супротности. Са једне стране потребно је обезбедити довољно благостања за све. Са друге, таква прерасподела нужно значи да се од најуспешнијих у тржишној утакмици узима све више, да би се дало онима који су били мање успешни. Логична последица таквог понашања државе јесте да они најкреативнији било одустану од даљег улагања свог знања у привредни напредак, било напусте земљу и оду негде где су им услови пословања повољнији.

У друштву у коме нема солидарности или осећаја за заједнички циљ, таква реакција оних који су на тржишту били успешнији, чини се оправданом. Ипак, историјско искуство нашег народа, онако како га је описао Свети Владика, упућује на то да су наши пре-

ци били свесни да не мора да значи да ће свака година бити родна, исто као што не мора да значи да се и најбогатијима не може десити пословни неуспех који би их оставио у стању борбе за голо преживљавање. Институције као што су сеоске утрине, сеоски кошеви за храну и градски еснафи омогућавали су свакоме ко би запао у тешкоће да преживи тежак период, до тренутка када опет постане способан да стиче за себе и своју породицу (видети: Св. Николај Охридски и Жички, *Средњи систем*, тачке 37 и 38).

У друштву у коме не постоји осећање потребе да за неке циљеве сви морају по мало, у складу са могућностима да уложе, држава и други се доживљавају као противници. Такво друштво је без солидарности и без пуно заједничке воље да се ствари мењају на боље. Свети Владика нам је оставил запис о солидарности каква је некада постојала у нашем народу. Установе сеоских утрина, сеоских кошева у којима се чувала храна, као и солидарност члanova еснафа, чинили су мрежу институција која је свакоме, па и најбогатијем када упадне у тешкоће, гарантовала да неће умрети од глади и немаштине (*Средњи систем*, тачке 36–38). „Овакав економски строј код Срба био је пројект скроз духом хришћанске човечности

и узајамне људске одговорности, по савести а не по спољашњој сили и притиску. И при таквом строју сваки човек се осећао слободним човеком, а не робом“ (*Средњи систем*, 39). Пропаст средњег система Свети Владика видео је у томе што су наши интелектуалци, школовани у иностранству, прихватили екстремне економске теорије (*Средњи систем*, 43). Солидарност коју је он нудио, заменили су картелска плутократија и насиљни комунизам, односно робовање човека човеку и робовање човека држави. Повратак средњем систему до нео би Србима „у погледу имовинском и економском“ славу „не мање него слава Косовска и слава Карађорђевог Устанка“ (*Средњи систем*, 54).

Колико је Свети Владика био у праву, да само један средњи систем између две екстремне економске теорије може донети благостање, можда говори и концепт социјалне тржишне привреде, какав су хришћанске демократе успоставиле у Немачкој после Другог светског рата. Читава једна генерација Немаца која је данас у поодмаклим годинама, сећа се глади, немаштине, беде и хладноће после Другог светског рата. Земљом су господариле четири силе победнице, а судбина која је немачкој привреди у почетку била намењена била је одузимање индустрије и ства-

рање једне пољопривредне земље. Сматрало се да је то део заслужене казне коју је читав народ морао да сноси због режима који је нанео зло Европи. Страх од комунизма одвратио је западне савезнике од оваквих планова, али њихова кампања помоћ не може да објасни на који начин су постигли „привредно чудо“ какво је мало где у историји забележено.

И наша земља је уживала велику подршку Запада, што финансијски, што кроз могућност да наши радници радећи у иностранству шаљу новац кућама. Међутим, једино привредно чудо у коме смо били сведоци је да привреда СФРЈ није чешће морала да пролази разне „стабилизације“ и да „деноминације“ услед инфлације нису морале да буду редовније. Иако је било великих привредних успеха, грађани наше земље никада нису успели да достигну ниво благостања земаља које су после рата одлучиле да примене другачији привредни систем. А и те земље биле су исто тако разорене, уништене, а њихово преживело становништво по завршетку рата гладно. Поред низа „промашених инвестиција“ било је наравно и успеха и раста животног стандарда, али свакако не у мери у којој се могло. Наш народ је наравно и тиме био задовољан, а када је и тога нестало, морамо се запитати како и на којим основама даље.

Више пута се показало да се вреди подсетити речи Српског Златоустог. Оно што нам пак он није у својим делима изрекао, можемо надоместити на исти онај начин на који је он долазио до својих закључака. Гледао је свој народ, гледао шта раде други и тежио да све оно што нам предлаже буде подупрто хришћанским погледом на свет.

На један сличан начин, полазећи од западнохришћанског

Вл. Николај Велимировић, фотографија из тридесетих година 20. века; foto: Архива Епархије ваљевске

погледа на свет, устројене су идеје социјалне тржишне привреде. Полазећи од схватања човека као бића заједнице са стваралачком снагом, устројили су привреду тако да креативност не буде спутана, али и да солидарност, без које нема заједнице, не буде угрожена. Оно што се потом десило било је привредно чудо, у коме су спутавани картели, јер се држава борила против монопола. У ком је обезбеђено „благостање за све“ и то не само за западне Немце, него и за оне који су у Немачку као „гастарбајтери“ долазили. Враћено је поверење у домаћу валуту, успостављен је стабилан и поуздан правни систем. Успостављен је дијалог послодавца и синдиката, инсистирало се на индустрији високог квалитета производа и сталном усавршавању које је мобилисало креативност немачких инжењера. Образовање је постављено тако да се што раније млади људи оспособе да дођу до свог парчета хлеба. Сами Немци, иако добро плаћени, гледали су што више да уштеде. Инжењери су подстицани да своју стваралачку силу употребе у унапређењу квалитета производа и саме производње. Исти народ, подељен у два привредна и политичка система, са истом традицијом и

културним наслеђем произвodiо је трабанте у комунизму и мерцедесе у социјалној тржишној привреди. Иако је доста тога од почетног модела измењено, ипак се задржао осећај потребе да се сиромашнијима помогне, па нема великих отпора износима накнада за неzapослене, труднице, мајке, социјално угрожене. Немци кажу да код њих, иако укости храну да би се преживело не бива третирано као кривично дело, ипак је тешко доказати да би неко у овој земљи могао да умре од глади.

Има неке симболике да су баш у Немачкој први пут објављена сабрана дела великог Владике. У држави која је успела да створи неку врсту средњег система. Због тога је важно да са Немцима сарађујемо, да од њих учимо, како бисмо на најбољи начин схватили који је пут до нашег средњег система. Не морамо све од њихове грешке не морамо и сами поновити. Али ипак можемо да се потрудимо да разумемо како су од разрушене земље створили највећу индустријску силу Европе и да и у њему нађемо потврду да привреда која се управља хришћанским схватањем човека, не само да је могућа, већ и успешна.

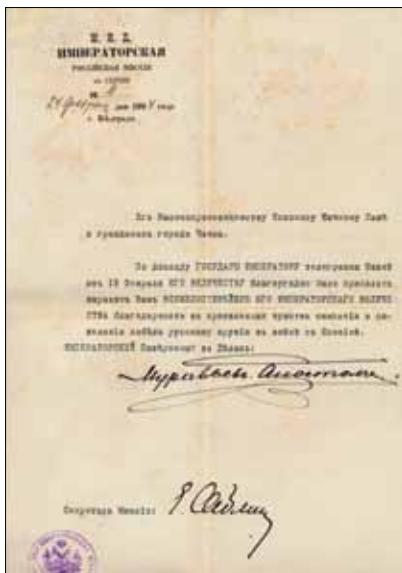
Српска Црква према Руско-јапанском рату (1904–1905)

Радован Пилићовић

Руско-јапански рат, који је почeo пре тачно 110 година, заправо је трајao од 8. фебруара 1904. године до 5. септембра 1905. године. У оружаном сукобу су се сударила два царства, руско и јапанско, борећи се око превласти над Манџуријом и Корејом. Највеће ратно поприште била је јужна Манџурија, односно полуострво Љаодонг и град Мукден (данашњи Шењанг) у Кини. Поморске операције су вођене у Жутом мору и у морским пространствима око Кореје и Јапана.

Руси су у последњој деценији XIX века овладали највећим делом Манџурије и северном Корејом. Године 1898. потписали су са Кином споразум о 25-годишњем изнајмљивању луке Порт Артур на полуострву Љаодонг. За Русе је ова лука имала велику важност, нарочито стратешку, јер је била једина пацифичка лука на топлом и отвореном мору. Рат је започело Јапанско царство тражећи од Русије да преда северну Кореју, давши ултиматум Русији 31. децембра 1903. године. Борбе су почеле 8. фебруара нападом на луку Порт Артур. Јапанци су имали иницијативу, прва велика битка била је на реци Јалу, у мају 1904. године. Руси су се повукли, али нису били уништени. Порт Артур је пао 2. јануара 1905. године. У фебруару 1905. године, Руси су претрпели пораз код Мукдена, повлачили су се, а велики јапански губици нису дозволили да руска војска у одступању буде гоњена и опко-

љена. Послата у помоћ, Балтичка флота је пловила дugo преко Атлантског океана, око Африке, кроз Индијски океан и добила је вест да је значајна лука заузета од стране непријатеља. Једини излаз је био да се упути у луку Владивосток, али је пролазећи кроз пролаз Цушима 27. и 28. маја руска флота била потопљена (страдало је 8 бојних бродова и 5000 морнара), а само је трима мањим бродовима пошло за руку да се извuku.

Телеграм руске мисије

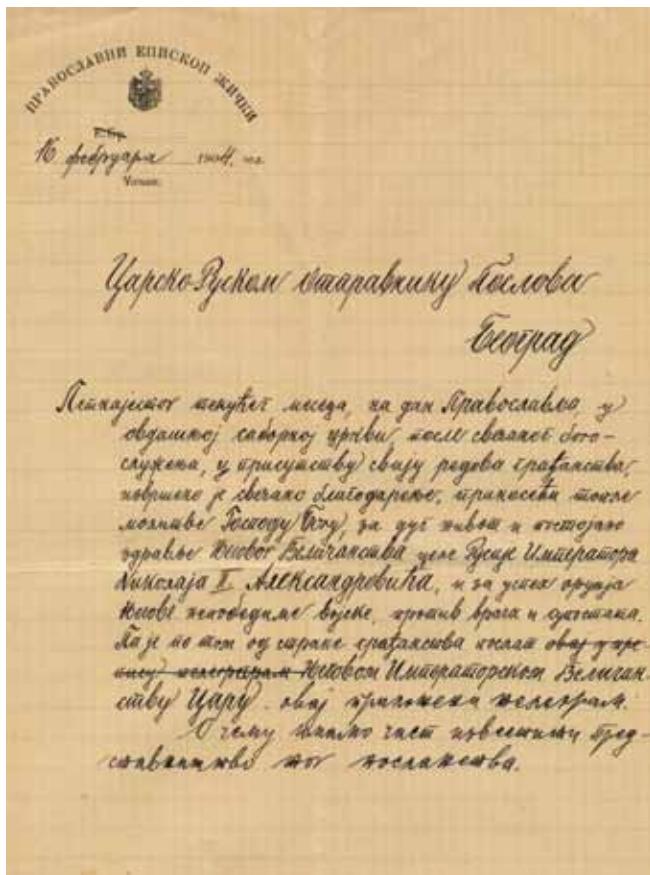
Кнежевина Црна Гора послала је један мањи одред предвођен Јованом Поповићем Липовцем. Наравно, учешће црногорске војске у Руско-јапанском рату је према броју војника било симболичко, али је Кнежевина Црна Гора и званично објавила рат Јапану. Из Руско-јапанског рата изашао је обавијен легендом Србин из Берана Александ-

дар Лексо Саичић (Виницка код Берана, 5. август 1873 – Цетиње, 7. април 1911), за кога је познато да је изашао на „мегдан“ попут средњовековног „заточника“ јапанском изазивачу – самурају. Епска песма то памти на следећи начин:

„Господине, силан адмирале,
ја сам Србин родом на Балкану,
ваш сам војник, онда Лексо плану,
ја ћу stati храбро на мегдану...
Право оде на мегдану
где га чека мегданција
од Јапана љута змија.“

Поручник руске царске војске Лексо Саичић је у двобоју победио самураја, што је учинило да руска војска на том делу војишта стекне морално преимућство. Упркос технолошком развоју, индустријализацији и прилагођавању западњачком и европском начину живота, у Јапану је остало патријархалних реликата старог бивствовања и друштвених односа. Није чудо што је изазивачу, „заточнику“ јапанске војске, самурају могао да изађе на црту човек који је у детињству уз гусле слушао песме које имају стих: „Ето, царе, заточника, главе!“ и описују двобој на живот и смрт за славу.

Такође, у Руско-јапанском рату 1905. године кнез Арсен Ка-рађорђевић (1859–1938) је командовао коњичким пуком. У Битки код Мукдена је показао велику храброст и бива одликован највишим руским одликовањем – Златном сабљом, а и унапређен у чин генерала.

Писмо Епископа Саве

На самом почетку рата, 15. фебруара 1904. године у граду Чачку у Србији, са благословом Епископа жичког Саве Дечанца одслужено је благодарење и молитвије за победу руског царског оружја. Новине су о томе писале:

„Данас, 15. текућег месеца на дан Православља, после свечаног богослужења, у присуству многобројног грађанства свију редова без разлике, извршено је свечано молепствије Господу Богу, за дуг живот и постојано здравље Руског Цара Николаја и његове непобедиме војске која сада на крајњем истоку води борбу за Словенство и Св. Вери Православну, па је после тога послата и депеша Његову Величанству Цару, следеће садржине: Његовом Царском Величанству Николају II – Житељи града Чачка сабрали су се данас у саборној цркви да би Богу Творцу принели срдачне молитве за победу руског оружја над не-

пријатељима
Православља и
Словенства. Не-
ка живи Ваше
Величанство,
нека живи вели-
ки непобедиви,
нама сродни,
руски народ!
Епископ жички
Сава, у име гра-
ђана: окружни
начелник Обрад
Благојевић, општински пред-
седник Васа Гавровић.“

Епископ жички је обавестио 16. фебруара 1904. године Руско посланство у Београду да је у Чачку одслужен молебан за победу руске царске војске и да су на адресу цара упућени телеграми подршке. Императорска мисија Русије у Србији је 24. фебруара 1904. године одговорила Епископу Сави Дечанцу, да је цар примио телеграм и да „нај-милостивије Његово Царско Величанство изражава захвалност

Писмо Епископа жичког Саве Руском посланству у Београду

Православни епископ жички

16. фебруар 1904. год.

Чачак

Царско-руско отправнику послова

Београд

Петнаестог текућег месеца, на дан Православља у овдашњој Саборној Цркви, после свечаног богослужења, у присуству свију редова грађанства, извршено је свечано благодарење, приносећи топле молитве Господу Богу, за дуг живот и постојано здравље Његовог Величанства целе Русије Императора Николаја II Александровића, и за успех оружја Његове Непобедиме војске, против врага и супостата. Па је потом од стране грађанства послат Његовом Императорском Величанству Цару овај приложени телеграм. О чему имамо част известити представништво тог посланства.

Признаница за телеграм упућен у Петроград

за исказивање осећања симпација и жеља за победом руском оружју у рату са Јапаном“.

Рат 1904–1905. године вођен на Далеком истоку завршен је поразом Русије након кога је Руско царство тек ушло у године искушења и невоља. Али, како позната лепа и тужна руска песма „На брдима Манџурије“ каже и фиксира на родољубиви начин свест о тим тешким годинама: „Ви сте пали за Русију, пали за отаџбину и верујте, да ћемо да вас осветимо и спремимо богату погребну гозбу!“

– Пре двеста година –

„Сукоб“ митрополита и устаника

Живорад Јанковић

Излагање би се могло почети и питањем: у чему је погрешио митрополит кад кроз више од 150 проtekлих година, колико нас дели од објаве Мемоара проте Матије Ненадовића, читаоци саучествују у разочарењу устаника насталом услед писменог одговора карловачког јерарха Стефана Стратимировића (1790–1836), где им уместо очекиване подршке па и конкретне помоћи саветује измирење са централним властима, а своју борбу да своде само на отпор према силницима дахијама, отпадницима од султана: „Будите височајшему султану турскомјако верховному гospодину и обладатељу верни и јему тегобе ваше пристојно представљајте и облагшаније просите, који, ако и није христијанин опет тјаготе вашејако подаников својих услишати...“ Поруку из митрополитовог писма Прота скоро дословно преноси у својим Сећањима: „Као генерална команда тако нам је и митрополит Стратимировић писао и свима а особито мени самом саветује и каже да ми у свом претпријатију свагда држимо да смо Турски поданици били, и да ћемо по свршетку овога дела опет турски поданици бити...“

Што се тиче поруке бечке власти, није се могло ни очекивати другаче: „Генерална команда повишеј заповести јавља нам, да је Аустријски двор са Отоманским двором у највећем пријатељству и да он нама

никакве помоћи учинити не може, но да ће толико учинити и нас и турске дахије дозвати да нас помире“.

Понашање знаменитог јерарха читаоци су могли различито објашњавати – наводним презиром према простом народу, мрачињаштвом, назадњаштвом, припадношћу или бар близкошћу владајућим слојевима туђе државе... Мало који ће се ту наћи да унеколико схвати савете митрополита и сасвим ретко ће му неко дати потпуно за право. Великим делом то се може разумети па чак и правдати. Сви о почецима буне размишљају кроз касније искуство сјајних и ненадмашних победа на Иванковцу, Мишару, Делиграду, Лозници... и подвизима Црног Ђорђа, Миленка, Хајдук Вељка, Милоша Поцерца... Свега тога у време поменуте преписке са митрополитом није било и на основу неспретне борбе устаника током прве године ратовања није ни изгледало да тако нешто може бити.

Са друге стране велики Стратимировић један од ретко способних који се појавио током два века постојања Карловачке митрополије, знао је и разумевао оно што сви устанички вођи (ту се не рачунају водећи интелектуалци устаничке државе Божа Грујовић и Доситеј Обрадовић, који долазе кад је држава већ заживела) нису кроз цео живот знали или могли знати – опште прилике и околности у којима се живело. Судбину европског простора

одређују велики и споразумевају се. Много ће се лакше договорити међу собом него што ће се одлучити да мењају карту и границе признавањем устаничког покрета неког народа. На делу су два начина размишљања – империјални (не води рачуна о малим и немоћним) и национални.

Оно што за припаднике малог народа значи устанак са свим чарима и невољама које тај појам носи, за велике је само „ребелија“ (побуна) која се брзо може и мора угушити. Срби су то слабо или никако знали и никад се нису по томе управљали. Митрополиту је и тад било и познато и изгледало „природно“ мишљење Аустрије да Србија мора бити или у Аустрији или у Турској: „Мислим да у ово време од иних дворов не можете друге помошчи ни ожидавати, развје то једно да вас они код турског султана препоруче. И то једино и желети и молити можете... Всегда у памети да имате да сте подацици турског султана и да по совершенији предпrijатија тога које сте предузели опет турској Порти подложни имате бити.“

Тајна почетака устанка односно кључ за њено бар делимично (раз)решење, за сада налази се у кући Ненадовић, код Јакова као заповедника западног дела државе и његовог синовца, писца добро познатих мемоара. Одговорност за досадашње вођење боље рећи завођење кад је реч о почетку

устанка сносе Протини Мемоари где у причи о мисији, неувијено каже да изоставља приказ суштинског момента садржајем договора са тамошњим првацима: „Овде, децо, немојте ми замерити што ја не пишем имена, будући да смо онда крадом и с великим опасностију пролазили кроз туђе земље и ништа записато нисмо носити смели, од политически дела и имена, но само што нам је говорено, у памети смо носили, и као купци свуда се показивали.“

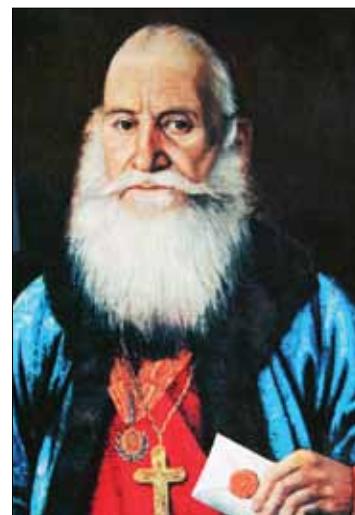
Такав однос најбоље показваје и (не)зрелост читалаца који преко толико важних момената прелазе равнодушно као да је реч о беззначајним детаљима. Ни два века после догађаја не постоји ни приближно јасна слика о њима. Да је било друкче, можда би Срби кроз потоње деценије умели да избегну нека од болних „изненађења“.

По среди је обавеза ћутања о којој говори и Црни Ђорђе (1807): „Мени себе није жао, али ми је жао оне, многе хиљаде народа, јер сам ја крио скоро четири године и никоме другоме нисам говорио до онима који су требали да знаду о мојим везама с Русима. Ове године, прилике су ме нагнале да откријем аустријској царевини, да се налазим под заштитом руског цара, а према обећању руске господе, очекивао сам много и много веће помоћи у свему. Место тога, не налазим је ни у чему, па чак ни у војсци, у то време кад се сва турска сила кренула на мене...“.

Ћутање је доживотно испштовано, чак и онда када су се опште прилике толико измениле да се у њима не може препознати раније стање на европској сцени, тако да поменута обавеза односно њено кршење немају никаквог политичког значаја или опасних последица по било кога. Стога зачуђује толика доследност у чувању

Митрополит Стеван
Стратимировић (1757–1836)

Прота Матија Ненадовић
(1777–1854)

тајне, која се код Проте прати и четири деценија касније, током писања својих сећања, кад су готово сви главни актери сишли са сцене.

Индикације за стварна догађања током припрема сачуване су само преко једне случајно саопштене реченице на месту где се не би очекивало. Налази се у писму Јакова Ненадовића Милану Обреновићу из 1810. године: „Кад сам могао у перво јоште време бившим Турцима по свим градовима и владајућу Турчину нашом земљом, кад сам могао у друга царства писма слати, како у Корфу, у Котаро, руском генералом и каваљером, 1803, онда бившим командујућим и от њих ответе примао...“.

Писац Мемоара је заувек сакрио права знања о почецима устанка од својих читалаца. Додуше, за њих није ни писао већ за своју децу из другог брака, са жељом пре да им ведрим улепша живот, него да их оптерети тежином збивања из времена ратовања. Кад је сакрио од читалаца изгледа крио је и од карловачког митрополита. Иако савременик, угледан и поштован од устаника и митрополит је можда целог живота био лишен вести шта се стварно збива.

Стално се кроз изворе разних врста прича о тешкоћи набавке барута док се недостатак осталог наоружања сем топова не помиње. Решење енигме можда се налази у вести аустријског официра задуженог за праћење збивања код устаника. Он помиње долазак руског брода до Гроцке, који маја 1804. доноси оружје: „Руски брод, упућен у Галац са оружјем и муницијом, пристао код Гроцке у Србији (крајем маја).“ Узима се за извесно да је кућа Црног Ђорђа спаљена у пролеће 1804, да би већ следеће године на том месту било право утврђење. Тешко је ту појаву објаснити само моћима и трудом младе државе.

Досадашњим резоновањем према ставу карловачког митрополита чини му се велика неправда. Он размишља на начин како би то радио сваки на његовом месту са његовим познавањем прилика. Логика збивања је на његовој страни, али нису факта. И он не слути да буну у београдској области не чини само „једна шака Влаха“. Иза ње стоји неко много моћнији, моћан и у делу и у вештини скривања. У том парадоксу лежи суштина догађања која се и данас, после више од сто година изучавања, тешко разуме и прати.

– Сто година од почетка Првог светског рата (3. део) –

(повојом стогодишњице од почетка Првог светског рата, односно агресије Аустроугарске, Немачке а потом и Бугарске на Србију и Црну Гору)

Бечка филхармонија у Сарајеву на Видовдан 2014. изводи аустроугарску и немачку химну: како се ово може тумачити?

gr Александар Раковић

Сигурно је да постоји симболика у томе што ће аустроугарска химна бити изведена у Сарајеву на Видовдан 2014. године.

Као интересантна вест одјекнуло је да ће Бечка филхармонија 28. јуна 2014. наступити у Сарајеву.

Још 2012, градоначелник Сарајева Алија Бехмен и председник Бечке филхармоније Клеменс Хелсберг договорили су да на овај начин обележе спомен на убијеног аустроугарског престолонаследника Франца Фердинанда и стогодишњицу почетка Првог светског рата (1914).

У Градској вијећници ће на Видовдан 2014. поред Бечке филхармоније наступити и хор Народног позоришта у Сарајеву. Немачки и аустријски медији подсећају да су Градску вијећницу у Сарајеву 1992. „бомбардовали Срби који су опсадали град“.

Телевизијски пренос из Градске вијећнице ће реализовати јавни сервиси Босне и Херцеговине (BHRT), Француске (France Televisions) и Немачке (ZDF).

Нажалост, већ на први поглед пада у очи да су противници и 1914. и 1992. били исти – Срби. Да, реч је поново о нама Срби-

ма и поново се ради о контексту историјског ревизионизма. Јер у догађајима из 1992. ми Срби смо од стране такозване међународне заједнице свакако осликани као кривци а управо је у току покушај да нам се припише кривица и за почетак Првог светског рата (1914). Овакве паралеле сувише су честе, нису случајне и свакако су злонамерне.

Наравно, свако би се запитао и шта би то могло да буде спорно у наступу Бечке филхармоније 28. јуна 2014. у Сарајеву, па би чак могло да се нагласи како концерт најбољег филхармонијског оркестра у свету не може имати никакву другу конотацију осим пружања руке пријатељства, поруке мира и прославе уметности – и то баш на Видовдан 2014?

Веома је спорно то што ће Бечка филхармонија на почетку извести композицију Јозефа Хајдна из „Царског квартета“ („Das Kaiserquartett“, 1797), извирно познату под именом „Gott erhalte Franz den Kaiser“ („Боже чувај цара Франца“) која је до

1806. била царска химна Светог римског царства (немачког народа), од 1804. до 1867. химна Аустријског царства, од 1867. до 1918. химна Аустроугарског царства, од 1922. до данас химна Немачке (као и Западне Немачке од 1949. до 1990).

У време атентата на престолонаследника Франца Фердинанда у Сарајеву на Видовдан 1914. ова мелодија била је химна Аустроугарског царства и тада је носила име „Gott erhalte, Gott beschütze, Unsern Kaiser, unser Land!“ односно „Боже штити, Боже чувај, нашег цара, нашу земљу“.

То је, наравно, била аустроугарска химна и у време окупације Босне и Херцеговине (1878–1918) дакле и у време анексије Босне и Херцеговине (1908) када се распламсало огорчење српског народа против „Црно-жути империје“.

Прича се да је аустроугарски цар Франц Јозеф (1830–1916) умро уз звуке ове песме која је позивала Бога да чува аустријског односно аустроугарског цара Франца.

Интересантно је да Бечка филхармонија на свом веб-сајту најављује да је реч о „доцније националној химни Немачке“ док нема помена о томе да је реч о националној химни бивше Аустроугарске, посебно ако се узме у обзир да је то била и ратна химна Аустроугарске у Првом светском рату.

У штампи се може прочитати да се концертом Бечке филхармоније и хора Народног позоришта у Сарајеву на Видовдан 2014. обележава и нови век мира. Сасвим у реду и за сваку похвалу, осим што ће у Сарајеву на Видовдан 2014. недостајати химна српског народа „Боже правде“ како би слика о европском миру била комплетна.

Наиме, ако је повод за избијање Првог светског рата био атентат којим су српски родолюби ликвидирали аустроугарског престолонаследника у Сарајеву на Видовдан 1914. а почетак Првог светског рата била објава рата Аустроугарске Србији (28. јул 1914) – онда обележавању века мира треба посветити и аустроугарску (немачку) и српску химну.

Када је реч о 20. веку којим су доминирали ратни сукоби и затегнутост: Први светски рат (1914–1918), Други светски рат (1939–1945), Хладни рат (1945–1991), Грађански рат у СФР Југославији у којем су учествовале и НАТО снаге (1991–1995), Рат на Косову и Метохији и агресија НАТО пакта на СР Југославију (1998–1999) – светски сукоб 1914. је почeo објавом рата Србији а такође се агресијом светских (западних) сила на Србију 1999. окончao век у којем је услед ратних сукоба страдало највише људи у историји човечанства.

Стога, понављамо, век мира се на Видовдан 2014. у Сарајеву не може обележити без химне „Боже правде“, посебно ако се изводи аустроугарска и не-

мачка химна. Да се век мира обележава другде у Европи за тим, направно, не би било потребе. Али пошто је реч о Сарајеву, Југославији и Балкану, тешко да се може игнорисати чињеница да је током 20. века наш простор био поприште сукоба немачког и српског народа.

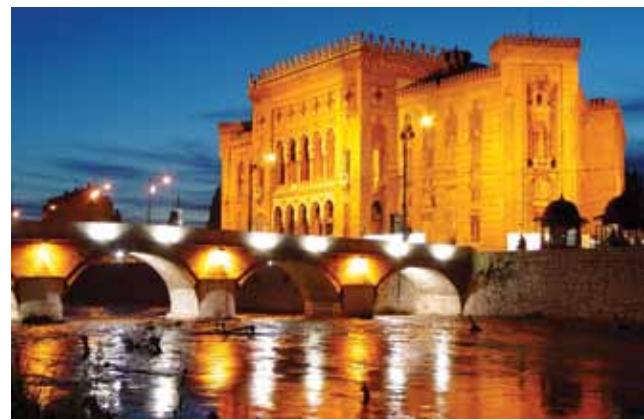
Бечка филхармонија ће изводити програм за који се определила, а сарајевски организатор

такође ће имати свој програм. У обележавању и најави века мира у Европи (21. век) нас Срба неће бити. Осим као народа који је извршио атентат на Франца Фердинанда (1914) и бомбардовао сарајевску Градску вијећницу (1992).

Поставља се и питање зашто Бечка филхармонија у свом програму није најавила да је композиција најављена као „Kaiserquartett“ (later German National Anthem), којом се отвара концерт, 1914. била химна Аустроугарске?

Сигурно је да постоји симболика у томе што ће аустроугарска химна бити изведена у Сарајеву на Видовдан 2014. године.

Биће оних који ће то тумачити само као непажњу, али и оних који ће сматрати да се и овде ради о таласу релативизације улога зараћених страна у Првом светском рату.

Сарајевска Градска вијећница; foto: www.kanton-sarajevo.eu

Бечка филхармонија; foto: www.wienerphilharmoniker.at

Интересантно је да Бечка филхармонија на свом веб-сајту најављује да је реч о „доцније националној химни Немачке“ док нема помена о томе да је реч о националној химни бивше Аустроугарске, посебно ако се узме у обзир да је то била и ратна химна Аустроугарске у Првом светском рату.

Биће прилике, надам се, да се на Видовдан 2014. у Источном Сарајеву, у Републици Српској, чује химна „Боже правде“. Не као химна супротстављеног народа већ као допринос којим би се заокружио дан којим се у Сарајеву обележава нови век мира.

– Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (4. део) –

Пред злочином нема неутралности

Антоније Ђурић

У најтежим данима 1917. године, кад је Русија била растројена а Бугари вршили нечуvena зверства у Србији, кад је нада напуштала оне у рововима, Рајс је сваког дана био међу њима. Он је најискренији поборник и прегалац на српско-француским везама.

Луј Кордије, осведочени пријатељ српског народа, професор историје и писац, у време Рајсове смрти секретар Удружења француских ратника на Солунском фронту, овако је у *Журналу источних бораца* сведочио о Рајсу:

„Рука ми дрхти док пишем ове редове: професор Рајс је мртав. Пре неколико часова примили смо његове телеграме којима нам саопштава последње детаље о организацији нашег похода на солунско боиште, кад нас, ето, као гром порази вест о његовој смрти. Огроман број Срба, који су преживели страшна искушења од 1914. до 1918. године, сви борци са Солунског фронта, и Срби и Французи из македонских ровова данас су у жалости. Сви су они смрћу др Рајса изгубили великог и верног пријатеља, а Француска једног од својих најупорнијих пропагатора на југоистоку Европе.

Швајцарац, дете огњишта француске културе коју представља Лозана, Рајс је био пријатељ и ученик нашег Бертиљона и нашег Лепина. Њихову доктрину је он спонтано у августу 1914. године ставио у службу Антанте. То су методи француских криминалиста-научника,

који су дали резултате што их је Рајс објавио у књигама *Како су Аустро-ујари ратовали у Србији*, *Оштукада пропали Бугарске* и у многим другим оптужним актима, која су била страшна али и документована и објективна.

Централне силе осудиле су тада др Рајса на смрт и он је, неким чудом, у два маха избегао куршуме њихових плаћеника. Ни тада др Рајс није задрхтао, он није знао за страх.

У једном свом предавању на Сорбони 1916. године, Рајс је изговорио ову реченицу: ‘Пред злочином је немогуће остати неутралан!‘

Јуначки српски сељаци, који су после двогодишњих балканских ратова успели да туку Аустроугарску, а затим радије јурнули да се баце у Јадранско море него да се предају непријатељу, ти хероји и мученици из мачванских и дунавских села нису више били сами у изгнанству и беди. Рајс је с њима, он је за њих придобио светско јавно мњење. Он их више неће напустити.

После албанске голготе, он долази на неколико месеци у Лозану. Ни ту не остаје беспослен. Прво се живо заузео за наше болесне заробљенике у немач-

ким логорима, затим је о свом трошку збринуо велики број српске деце која су се повукла с војском из Србије. Затим улази у траг великој организацији која је хтела да разори фабрике оружја у северној Италији.

Кад је то посвршавао, он се, 1916. године, у лето, вратио на Солунски фронт. При паду Битоља у наше руке он улази у овај град са француском и српском коњицом. Он је свуда, свуда где се бори. Ступио је у српску војску као добровољац, у ово доба био је официр (без плате). Био је рањен иако није носио никакво оружје, осим своје луле и свог штапа.“

Заувек са српским јунацима

У најтежим данима 1917. године, кад је Русија била растројена а Бугари вршили нечуvena зверства у Србији, кад је нада напуштала оне у рововима, Рајс је сваког дана био међу њима. Он је најискренији поборник и прегалац на српско-француским везама. Генерал Сарај му је толико пута одао признање.

Победоносна офанзива налази га на челу најистакнути-

„Извадите моје срце“

„Нека моји пријатељи испуне ово што тражим од њих: моје срце ће извадити, ставити у једну посуду и једном згодном приликом однети на Кајмакчалан, код капеле, не закопавајући га“ – записао је Рајс, завештавајући тако своје племенито срце одважном српском народу.

„Ја сам волео српску земљу и драго ми је кад помислим да ће моје срце почивати на најпоноснијем врху српских земаља, поред другова које сам гледао како умиру“, пише Рајс у свом тестаменту.

Да не би било забуне или неспоразума око тога ко ће обавити овај чин, Рајс је навео имена својих пријатеља: Старчевић, Лазаревић, Микић, Радосављевић, Тановић...

Његови ратни другови, који су га истински волели, ценили и поштовали, били су спремни да испуне овај аманет.

Један од петнаестогодишњака који су учествовали у одбрани Београда 1915. године, дечак са срцем Милоша Обилића: Јарко Чукуровић (1900–1915)

јих трупа. Стиже у Куманово у коме су још били Бугари, наоружани и накострешени. У Београд је ушао још док су га Немци напуштали. После тога, на тражење француског Министарства спољних послова, путује у Русију, а затим у Немачку – он који је 1914. године био од Немаца осуђен на смрт.

Пошто је као експерт на Конференцији мира завршио свој посао, он се враћа у Београд „да га никад више не остави...“

Листови у Паризу, Женеви, Лозани, Луксембургу, Лондону и другим светским метрополама забележили су Рајсову смрт.

Најдубље је, најискреније, ожален у Србији, међу нека-

дашњим солунским ратницима, добровољцима и међу мејтанима оних крајева у којима је боравио после првог удара аустријско-мађарских трупа на Србију, описујући њихове злочине.

Србија је зајеџала оног часа кад је отворен и јавности саопштен Рајсов тестамент. Овај човек је учинио нешто што је било непознато у историји света: тражио је да се његово срце извади и однесе у капелу на врх Кајмакчалана, где су у костурници почивали пали српски јунаци.

– наставиће се –

Филм са универзалном поруком

О људима и боговима

Данко Старахинић

Приказујући брата Кристофа како плаче током ноћи у својој соби, преиспитујући се – „да ли његова смрт на том месту служи сврси?“, режисер до краја огољује унутрашњу борбу и изазов људскости

Фilm *О људима и боговима* је у Кану 2010. године овенчан гран-пријем, другом по важности наградом чуvenог европског фестивала. Ово остварење прати живот монахâ траписта, цистерцитског манастира Тибирин, у Алжиру, који су 1996. године отели припадници екстремне „Исламске оружане групе“ (Groupe Islamique Armée) и потом их убили. Иако је овај филм из 2010. године, по тржишним мерилима модерног света већ застарео, универзалност поруке коју упућује и питања која покреће, стално и изнова бивају постављана пред човека, те се може говорити о његовој ванвремености.

Режисер Ксавије Бову (Xavier Beauvois) се не бави политичком позадином и не тражи одговор на питање како су монаси на крају страдали, већ тражи одговор на, по њему, су-

штинско питање – зашто су донели одлуку да остану?

То је средишње питање у филму и док лагано даје одговор на њега, он ненаметљиво приповеда и о суживоту ове заједнице са локалним муслимanskим становништвом и узајамном поштовању према традицији другог. Овај склад нарушиће вест о мучком убиству хрватских радника и гласине које се шире одмах после тог догађаја – да је и сама монашка заједница могућа мета. Одбијање опата Кристијана (Lambert Wilson) да прихвати заштиту корумпиране алжирске војске, отвара питање самог опстанка монашке заједнице и угроженост не само њихових живота, већ и локалног становништва. Овај опатов поступак отвара расправу међу самом браћом шта им је чинити, и показује личну драму сваког од њих пред опасношћу да се нађу

на мети екстремиста. Та опасност постаје опипљива када су на Бадње вече наоружани људи провалили у манастир. Управо ова ситуација је први тест вере који браћа имају, а коју опат Кристијан одлучно сведочи – не допуштајући да се о празнику рођења Принца Мира [арапски израз за Господа, (Sidna Aïssa)] у манастир уноси оружје.

Пратећи даље филм, режисер нас уводи у унутрашња превирања у наизглед мирној, ничим нарушеној, рутини свакодневнице монаха. Теку испреплетане личне исповести, тешке дилеме и искушења свакога од њих на путу доношења одлуке – да ли остати, мада је, наизглед, њихов некадашњи живот једва дотакнут. Неколико сцена обрађено је на посебно дирљив начин.

Приказујући брата Кристофа како плаче током ноћи у својој

себи, преиспитујући се – „да ли његова смрт на том месту служи сврси?“, режисер указује на дубину унутрашње борбе. Међутим, та дилема није само лична, она има и свој философски ниво – постаје борба идеја – јер су за опата Кристијана, који је редовно проучавао и Куран, хришћани и муслимани повезани нераскидивим духовним везама. Режисер ово наглашава и сликама брата Лука док лечи рањеног екстремисту, као и писмом тестаментом опата Кристијана у коме унапред оправшта свом будућем убици.

Ипак, својеврстан врхунац филма је сцена која је добила епитет „Последње (Тајне) вечере“, а одвија се уз руску музику из балета „Лабудово језеро“. Монаси за вечером заједно пију француско црвено вино. Приликом ове сцене камера лагано кружи око стола приказујући бригом избрздана, али и осмесима прошарана лица која као да сања-ре. Овај приказ је својеврstan неми спој личних портрета и драме сваког од њих док прихватују могућност своје смрти. Иако се овде Чайковски може учинити неприкладним, ипак сама сцена обилује емоцијама, стварајући утисак да, без обзира на околности, потреба за лепотом и уметношћу не нестаје.

На крају, треба приметити да се овај филм усредсрећује на хришћанску преданост заједници, више него било који играчки филм са Запада у последње две деценије.

О писму опата Кристијана

Чини се изузетно важним да се скрене пажња и на писмо опата Кристијана, његов духовни тестамент, чије читање звучно прекрива завршницу филма. Утолико је важније, јер је од неких „критичара“ оце-

Тестамент Кристијана де Шержеа

„Ако мисе икада догоди, а може се догодити данас, да будем жртва тероризма који гута све странце овде, волео бих да моја заједница, моја Црква, моја породица, упамте да је мој живот био подарен Богу и овој земљи. Да Једини Господар свега живога није био странац у овом окрутном одласку. И да је моја смрт једнака толиким другим насиљним смртима приписаним равнодушности према оправству. Живео сам до вольно да знам да сам сукривац у злу које, авај, превладава светом, злу које ће ме слепо уништити. Никад нисам могао пожелети такву смрт. Никад се не бих могао осећати срећним ако људе које волим на сумице оптуже за моје убиство. Знам да презир који се осећа према овим људима не признаје разлике. И знам како неки исламизми искривљују ислам. Ова земља, и ислам, за мене су нешто друго. Они су једно тело и душа. Моју смрт ће, очигледно, брзо оправдати они који су ме називали наивним или идеалистичним, али они морају знати да ћу бити ослобођен горуће знатижеље и да ће, уз Божију вољу, мој поглед уронити у Очев и посматрати с њиме Његову децу ислама како их Он види. Ова захвала која обухвата цели мој живот, укључује и вас, наравно пријатеље некадашње и садашње и тебе такође, пријатељу из последњег часа који ниси знао шта чиниш. Да, и теби такође упућујем ову захвалност и овај поздрав за опроштај који је од тебе провиђен. Нека се нађемо опет срећни уљези у Рају, ако то годи Богу, Оцу нас обојице. Амин. Иншалах.“

њено да ће филм бити оправдање за будућа недела према муслиманима. Редитељ управо Кристијанове речи и ставља на крај, како би нагласио поруку овог опата који са пуно љубави говори не само о муслиманима у Алжиру, већ уопште, и чак опрашта „пријатељу из последњег часа“, „који ниси знао шта чиниш“ са жељом да се обојица нађу као „срећни разбојници у Рају“. То писмо се завршава и

две важним речима за хришћанство и ислам – *амин* и *иншалах* (Insh'Allah – Ако Бог да). Овде треба нагласити да, иако изгледа „страно“, речју Алах се Бог назива код хришћана арапског порекла од премухамедовских времена до данас, и да у контексту у коме је Кристијан употребљава, обраћајући се могућем убици као брату кога ће видети у Рају, она је више него прикладна. ■

Фото: <http://www.bogoslovija.org>

Богослови – волонтери у раду са дјецима ометеном у развоју

Ученици Богословије Светог Петра Дабробосанског у Фочи, у оквиру сарадње Управе Богословије и Центра за ментално здравље Дома здравља у Фочи, учествују у радионицама са дјецима ометеном у развоју

Вријеме у коме живимо испуњено је многим страховима: страх од непознатог, страх од изазова, страх од људи... Бјежећи од реалности, често се затварамо у себе, скривајући се у најмрачнијим дубинама људске свијести. И ту, у измишљеним световима и разбациним лажним вриједностима, мислим да смо нашли мир и сигурност. За разлику од нас, дјеца ометена у развоју (са посебним потребама), живе у потпуно различитим световима. Када би могли бар мало завирити у њихов свијет и на тренутак посматрати њиховим очима, вјерујемо да би се изненадили оним што би пронашли. Оно чиме они мисле и размишљају, шта осјећају и дијеле са другима јесте оно што смо ми, нажалост, одавно изгубили – а то је ЉУБАВ.

У жељи да разбију предрасуде, млади богослови, ученици средње богословске школе у Фочи, волонтерски учествују у радионицама са дјецима ометеном у развоју. Радионице су резултат вишемјесечне сарадње Управе Богословије и Центра за ментално здравље Дома здравља у Фочи. Петар, Лука, Драган, Анђела и Савка, дјеца су ометена у развоју, које су ученици богословије упознали приликом волонтерских посјета Дому здравља у Фочи. Будући да су поменута дјеца у више наврата из-

разила жељу да посјете ову духовну школу, та посјета је реализована у сриједу, 12. фебруара 2014. године, на празник Света Три Јерарха. Млади богослови: Бобан, Ранко, Димитрије, Иван и Милан упознали су их са животом у богословији кроз свој један радни дан, показујући им просторије у којима свакодневно проводе вријеме – школски храм, собе у којима спавају, ученице, фискултурну салу, трпезарију... Дјеца су била видно одушевљена оним што су видјела. Отварајући своја мала срца, пренијела су дио љубави и на младе богослове. Уз писање, цртање и пјесму, волонтери су стицали нова знања о раду са дјецима ометеном у развоју. Ово искуство, које ће им сигурно бити од користи у животу, управо је испуњење Спаситељевих ријечи да онај који прими једно такво дијете у име моје, мене прима (Мт. 18, 5).

У четвртак, 13. фебруара, у просторијама Центра за ментално здравље одржана је креативна радионица у којој су штићеници центра заједно са богословима правили предмете од папира, украсних трака, љепила и темпера, а у сврху продајне изложбе од чијих средстава се финансирају даљи пројекти.

Извор: www.bogoslovija.org

Оријана Ливопољац

Гдје Господ живи : збирка религиозних и обичајних пјесама за децу

Илустровао Серђоја Попов
Сарајево : Издавачка кућа
Митрополије дабробосанске
„Дабар“, 2013.
79 стр. : илустр. ; 21x22 cm
ISBN: 978-99938-51-17-2

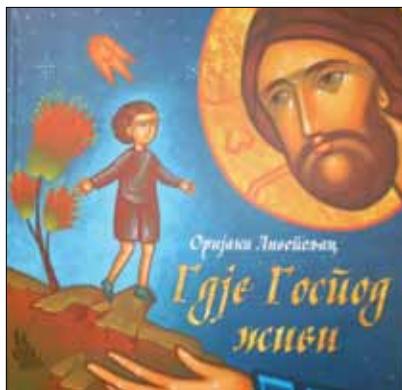
У мајчинском срцу Господ живи, док у оку искри лик чеда

Пред сам крај минуле године, а уочи Рождества Христовог, из Митрополије дабробосанске стигла је изузетно лепо урађена књига песама за децу противице Оријане Ливопољац, животне сапутнице старешине Саборног храма у Сарајеву.

Чедност стихова с једне стране и илустрација урађених префињеном сликарском руком искусног сликара и иконописца Серђоје Попова из Сремских Карловца са друге, дали су задивљујући резултат. (Скренимо пажњу на илустрацију мајке уз стихове о мајци. Толико је дирљива у својој убедљивости, да даје књизи посебну лепоту, а осликане искрице у оку мајке где у једној зеници искри звезда а у другој лик чеда, изазива гануће до скрушености.)

Указујући на вредности ове књиге, у својој рецензијиprotoјереј-ставрофор др Драгомир Сандо бележи: „Онај ко пева двоструко слави Бога. Песме које је стварала, или које су њу стварале, постају свештеноделатни антифони певнице живота и пуне мере литургијског саживота своме супругу – свештенику... Свештене поуке и беседе које се произносе са амвона на разне теме препознатљиве су и једноставно изгворене, посебно на овај начин, речником умне попадије.“

Вредност ових стихова огледа се и у лакоћи с којом песме отварају тај полетни, чедни свет дечји, опевава се духовна радост

у молитви и присуство Господа у животу малог чеда, сведочи се о постојању нежне родитељске љубави којом се ушушкавају деца. Из те љубави, јасно је, настале су песме, па су и дечица сасвим фино са свим својим детињским ти-трајима и безазленостима ушушкана између корица ове збирке.

Шта нам још доноси ова књига песама за децу нећемо моћи да набројимо у овом тексту, јер ће сваки читалац, одрасли и мали, за своју душу пронаћи оно зрно лепоте без којег је људском роду тешко да проведе и један дан на земљи.

Скренућемо пажњу још на необично лековито дејство које има читање стихова песникиње и противице Оријане Ливопољац. Објављени стихови нас подстичу да размишљамо о суштини односа унутар породице и указују на то да значај у животима деце имају сви њени чланови, од најстаријих до најмлађих, а све под окриљем Љубави Божје и Свих Светих који су, попут анђела чувара, брижно надвијени над дететом. Дететом које је научено да се моли и дететом за које се моли.

Изобилне свежине има у стиховима објављеним у овој књизи, толике љубави којом стихови зраче дуго још пошто сте корице књиге затворили.

Можда противница, заиста, како готово правдајући се признаје, пише узгред, између кувања и чувања деце, појања у цркви али, није случајни писац за децу. Без сумње верујући родитељи, буду ли открили ову књигу, радоваће се прилици да својој деци читају стихове што их посвећена мајка

испевава за своју и, сада, и другу децу широм простора на којима наш народ живи.

На корици стоји наслов *Гдје Господ живи*. Стихови које је испевала противница Оријана Ливопољац несумњиво указују на једно од места у коме Господ живи. То место је мајчинско срце.

Љиљана Дујалић

**Епископ нишки
др Јован (Пурић)**

Празничне иконе

Ниш : Православна епархија
нишка : Катедра за иконологију
Академије СПЦ за уметности
и консервацију, 2013.
83 стр. : илустр. ; 32 cm
ISBN: 978-86-89293-09-8

Нови издавачки подухват Православне епархије нишке, у сарадњи са Академијом Српске Православне Цркве за уметности и консервацију – катедром за иконологију, јесте публикација Епископа др Јована (Пурића) – *Празничне иконе*. Пратећи богослужбени ритам, Владика Јован на нов и пријемчив начин тумачи иконографију Великих празника са више аспеката. Књига је сажетак једног ширег – професорског – рада, уз модификовани стил како би била разумљива за ширу читалачку јавност.

Књига почиње описом празника Рођења Пресвете Богородице, на првом месту тропаром и кондаком, а затим и описом иконографије и амбијента тог празника са описом детаља и личности који су кључни за егзегезу овог празника: купање, дете, жене Ана, Јоаким. Посебно је дат хеортолошки и предањски извештај о празнику (да је апокрифни спис *Рођење Марије* извор овог празника, што је потврдило и потоње светоотачко предање). На крају је објашњено и име Марија.

Други протумачени празник јесте Воздвижење Часног Крста, а Владика после тропара, кондака

и поимања Крста говори о гесту и публици (верни), односно тумачи симфонију покрета и статичности, уз издавање само једне личности из историје Христове Цркве: Константина Великог. Хеортолошки осврт је дат суптилно како читалац не би изгубио аналитички ток који одликује тумачење детаља.

Ваведење у Храм Пресвете Богородице – после тропара, кондака и казивања о празнику – објашњено је аналогијом као и Сретење (Христово уношење у Храм). Аутор тумачи и архитектонске облике на икони: грчки и словенски тип, а затим и објашњава позадину на икони која дајући илузију перспективе жели да покаже сâмо место догађаја празника. Иако поновљене личности, Јоаким, Ана, дете Марија описаны су у контексту датог празника; а затим и свештеник. Закључак је хеортолошки екстракт из Предања.

Тумачење Рођења Христовог – уз тропар, кондак и општу иконографију – доноси описану спецификацију детаља са иконе: брда и пећина (опет простор) и анђели, пастири, во, магаре, овца, коза, Ђева, Дете, Јосиф (личности) и, на крају, звезда, са истицањем двеју радњи: поклоњење (Света три мудраца) и купање (Детета). Хеортолошки приказ добија још један одељак: Смисао (празника у и на икони).

У празнику Богојављења аутор уводи нов појам – веома важан за иконографе – светлост, када одељак о овом догађају именује једноставно: „Празник светлости“. Затим следи тумачење сцене и природе (уз истицање Јордана и мора), а онда личности: Јована Крститеља и Христа, уз тумачење анђела и голубице. Закључак чине три одељка: „Извор“, „Празник“ и „Име“, са иконографском аналогијом овог празника и иконе Силаска у Ад. А последња реч јесте, опет, светлост.

Повест о празнику Сретења Господњег – поред тропара и кондака – аутор започиње истицањем Маријиног очишћења. Затим следе опис простора (архитектура и

олтар) и личности (Симеон, Ана, Јосиф, Христос, Марија). Егзегетски приступ истакнут је у закључним одељцима „Име“ и „Празник“.

Благовести израњају из тропара и кондака, док је иконографија објашњена са свих аспекта. Наглашени су светлост (Зрак), простор (Студенац) и личности (Дјева и анђео). У закључку аутор, поред објашњења имена празника и хеортолошког приказа, уводи и време – говори о датуму – како би се тек од Благовести време освештало.

И за следећи празник – Цвети – аутор даје тропаре, кондак и иконографију да би сада простор (Јерусалим и гору) освештао сам Христос – на магарету: истим оним из иконографије Божића – са ученицима и децом који држе палме у средини народа. На крају се говори о историјату празника.

Повест о Васкрсењу почиње уз тропар, ипако и кондак; и са описом иконографије са свих аспекта уз опис простора (Ад и брда) и личности (Христос, Адам, праведници), са посебним истицањем менице – задужнице – грехова (у Христовим рукама). Тријумф је наглашен у закључном експозеу иконографије, који се врхуни у одељку „Литургија и икона“.

Вазнесење Господње аутор тумачи почев од Симбола вере, уз тропар и кондак: Исус Христос се вазнео пред Маријом и Апостолима уз анђеле, и у средини природе (стене које означавају да сви актери догађаја чврсто – као стене – стоје на земљи сем Христа који је на небесима). Закључним троством: Иконографија – Празник – Извори, објашњава се историјска потка празника.

Тропар и кондак празника Педесетнице уводе читаоце у прво поглавље „Празник изливаша Светог Духа у виду Пламених језика на Дванаесторицу апостола“. После описа главних личности (које у иконографији пасивно седе) у „Празнику и активног деловања Светотројичног Бога“ описаны су и тумачени горњи делови иконе: Горница (Сиона) – две грађевине налик кулама; и доњи део: Стари

краљ (цар) у мраку који символише многе – старозаветне пророке и праведнике.

Преобрађење Господње – празник који може да се узме за правило иконографије код православних јер свака икона извире из овог празника, из ове иконе: светлост која долази после Узлажења. Аутор тумачи личности (Христос, Мојсије, Илија, Апостоли) и анђеле. Епископ Јован истиче смисао празника и даје свима разумљиво и разумно созерцање (посматрање) иконе празника.

Тумачењи Успење Богородице, аутор полази од библијског исказа о томе шта се забило после Вазнесења са Богородицом и доноси нови приступ истичући Апостоле на небесима, облаке (који носе прекрштене линије) и покушај понижења уз опис Сиона и Гетсиманије; и личности Ђеве и Христа.

Закључак књиге је Орос вере Седмог васељенског сабора у Нићеји праћен иконом Пантократора. Реч и Слика – Логос и Икона! У две речи сва Истина...

Дакле, књига *Празничне иконе* је једна велика икона прецизно заојденута у хеортолошко-историјски оквир са певничким појем тропара и кондака у празницима који иконизују Царство освештавајући простор, време и личности (историју) – што све заједно хита ка Господу Творцу и Спаситељу!

Ђакон mr Ивица Чаровић

Vox populi, vox Dei?

Бискупска конференција Римокатоличке цркве о питањима брака, породице и полних односа

Пред предстојећи Бискупски синод Ватикан жели сазнати шта римокатолици у свету мисле о Библији, цркви, браку, породици, сексуалности. За ту сврху је разаслан упитник који је, у име папе Фрање, *urbi et orbi* упутио надбискуп курије Лоренцо Балдисери (Lorenzo Baldisseri). Одговори на ова питања би требало да чине „радни инструмент“, односно „status quaestionis“, за предстојећи ванредни синод свих бискупа који је папа Фрања сазвао за октобар 2014. г. Тако да одлуке овог ванредног синода требало да буду официјелно прихваћене или одбачене у оквиру редовног синода бискупа 2015. г. То има парадоксалан ефекат, будући да су сви, као реформистички, тако и фундаменталистички настројени римокатолици, очекивали ауторитативну одлuku понтифекса максимуса *quo vadis ecclesia?* по питањима брака, породице и сексуалног морала. Већ се месецима очекивао изричiti став о будућности Римокатоличке цркве новог верског поглавара који је својом досадашњом реформистичком одважношћу у многим питањима осведочио склоност ка радикалним изменама парадигми.

Како је љубав могућа на римокатолички начин? Да ли је секс пре брака грех? Да ли је контрацептивна пилула забрањена? Да ли је абортус светогрђе? Шта значи развод брака, ако је брак света тајна? А о хомосексуалности и да не говоримо – о њој досад званична Римокатоличка црква није нашла ни једну милостиву реч, оставивши ова отворена питања савести и уверењима локалног свештенства, што се, ту и тамо, у пракси косило са моралним начелима вере. И шта на ово све вели папа? Онај ко се чежњиво надао новом „Lex Franciscus“ о питањима сексуалног морала, тај је дубоко разочаран. Папа је једноставно та фундаментална питања делегирао народу Божијем по девизи – *vox populi, vox Dei*.

Упитник који садржи 38 појединачних питања у девет поглавља о браку, породици, хомосексуалности, о љубави (према људима и Богу), послала је бискупска конгрегација у Ватикану римокатоличким бискупијама – којих је око 4700 на броју у власцелом свету. И док су се многи у недоумици питали да ли је могуће да Ватикан ове упитнике шаље лаицима, уместо да их клирици сами испуне, дотле су их бискупи у Великој Британији по кратком поступку објавили *online*, на интернету. Од краја прошле недеље је општедоступна енглеска верзија овог упитника помесних бискупа, са препорукама да се на њих масовно одговори. У једном саопштењу за штампу у Ватикану је прошлог уторка речено да је овај гест британских бискупа саобразан жељи папе Фрање да се непосредно чује глас народа Божијег. Та питања је, вели се

у саопштењу, лично и папа Фрања формулисао у заједници са другим бискупима. Битно је, истиче се, не само шта мисле клирици и теолози, већ шта мисле сви. У ову категорију иде и проветравање биготности сексуалног морала, односно очигледног несклада између животне праксе и учења цркве. Досад је важило, као и столећима пре тога, да између стварности и идеала зјапи дубока провалија и да против паклених мука постоји лек: исповест, покајање и опроштај. Не, вели папа Фрања, узимајући идеал озбиљно, и пита да ли је идеал по мери људској, односно да ли се са њим може живети?

Ватикан не претпоставља да сви римокатолици знају шта је „идеалан римокатолик“, већ их овим упитницима подстиче на отвореност и искреност. Прво питање у овом упитнику гласи: „Да ли познајете учење Библије и догмате цркве?“ Друкчије формулисано оно гласи: „Знате ли зацело у шта верујете и шта треба да чините?“ Питања су ту и тамо дипломатски или политбиоровски формулисана. Али није неопходно бити теолог да би се на њих јасно одговорило: „Колико католика живи у дивљим браковима?“, „На који начин црква подржава брачне парове у кризи?“, „Шта треба да чини свештеник када не верујући жељи да се венча са крштеним?“, „Како се односи помесна црква према хомосексуалним паровима?“, „Како се односи према државама у којима се хомосексуални бракови признају?“

Ова питања су запаљујуће нова, јер показују да црква не мора бити ауторитативна и да не мора са-мо на доктормским и монархичним принципима да инсистира. Црква може да се промени. И када има папу који допушта слободу мишљења и слободу са-одлука/партиципације, црква може сама, унутар се-бе, да доведе до радикалних промена.

Нама се чини да је овде на делу „језуитство“ (максимално рафиниран поступак), удружене са „фрањевством“ (максимална близина верницима), али пре и изнад свега један демократски гест. Овај папа са ципелама излизаних потпетица и са афинитетом за старомодне аутомобиле није популаристички пропо-ведник сиромаштва са ореолом непогрешивости, већ понтифекс реформи који би да заједно са народом Божијим поврати поверење који би он својој цркви требало да указује. У којој мери је *primus inter pares* на Петровој катедри ношен Духом Светим, ускоро ће показати плодови његовог реформистичког курса.

Протојакон Зоран Андрић

ШИРОМ СВЕТА

Браде су у тренду

Све мање мушкараца брије своје браде: према писању разних модних часописа, мушкарци поновно носе браде – фазониране, козје, хипстерске, распуштене, уредне, неуредне... – као и бркове и бакенбарде. Браде су последњих година све популарније, и премда су постојале прогнозе да ће у 2013. години браде изгубити популарност до тога није дошло и браде су и даље у моди.

Пуштање браде има и последице по светску економију. Недавно је компанија Проктор и Гембл (Proctor & Gamble), један од водећих светских производија бријача и ножића за бријање, објавила податке да је током последњег тромесецја 2013. године у свету продаја бријача опала за 10% у односу на исти период 2012. године.

Кроз историју људског друштва смењивали су се трендови пуштања и бријања браде. Сви становници древног Египта бријали су браду. У старом Египту право да носи браду (додуше лажну) имао је само фараон.

С друге стране, брада је преовладавала међу старим Грцима до времена Александра Великог, који је наредио својим војницима да се брију – прибојавајући се да их непријатељ у борби не хвата за браду. Према Плинију, Сципион Африканец био је први Римљанин који се свакодневно бријао, али су филозофи и даље били брадати. Касније су у Римском царству обријано лице и кратка коса постали знаци цивилизације и различивања између Римљана и варварских народа.

У рановизантијском добу припадници виших слојева, сходно

римским обичајима, бријали су браду и носили кратку косу. Отуда на портретима царева од 4. до 6. века преовладавају безбрadi владари. Међутим, после 6. века долази до промене: од тог периода на металном новцу се налазе прикази брадатих владара. Први источноримски цар који је носио браду и због тога добио надимак Погонат (брадати) био је Констанс II (641–668).

У Византијском царству, као и у другим деловима средњовековног света (нпр. у средовековним српским земљама), чупање/шишање браде и косе било је једна од казни за преступнике. У новијој историји браде су временом постале мање популарне, али је упркос томе у многим културама брада остала симбол мужевности и зрелости.

Традиционално браду носе православни свештеници, припадници неких римокатоличких монашких редова, амиши, рабини, муслиманске духовне вође...

САД

10 гигабита у секунди

Гугл наводно ради на новој технологији која ће омогућити брзину интернета до 10 гигабита у секунди. Ово је знатно брже од садашњег Гугл фајбер сервиса који достиже брзину од 1 гигабита у секунди.

Према тврђњама Патрика Пишета (Patrick Pichette), директора финансија у Гуглу, веће брзине ће повећати употребу софтвера и то је нешто ка чему се свет креће. Он је такође изјавио да би се то могло десити у наредних 10 година, али зашто Гугл то не би учинио доступним за три? И то је оно на чему компанија ради.

Гугл фајбер, који омогућава брзину интернета од једног гигабита у секунди, тренутно је доступан само житељима Канзас Ситија, али би сервис ускоро требало да буде проширен и на Остин у Тексасу.

Поређења ради, просечни интернет проток у Европи износи

нешто преко 20 мегабита у секунди, а у Србији је просечна брзина интернета знатно мања – и према подацима са краја 2013. године износи мање од 3 мегабита у секунди. Уз то, српски провајдери корисницима интернета пружају мањи проток него што би требало, па тако корисници АДСЛ-а у Србији могу да рачунају на просечних 63% декларисане брзине, док је са кабловским интернетом ситуација мало боља.

Извор: www.b92.net и www.economy.rs

Фото: www.kudkrajina.org.rs

БЕОГРАД

Пети јубиларни фестивал фолклора

У Београду ће се 17. и 18. маја 2014. године одржати Пети јубиларни фестивал фолклора Срба са западне стране Дрине под називом „Шири ми се моје коло мало“ у организацији КУД „Крајина“, а у склопу културних манифестација које подржавају Влада Републике Србије, Министарство за културу и Канцеларија за дјаспору, Секретаријат за културу града Београда, Комесаријат за избеглице и град Београд. Више информација о овом фестивалу може се наћи на интернет-адреси www.kudkrajina.org.rs.

САУДИЈСКА АРАБИЈА

Прва жена главни уредник

Како јављају светске агенције, Сомаја Цабарти именована је за главну и одговорну уредницу листа *Caydi یازئی*, чиме је постала прва жена која је на челу неког листа у Саудијској Арабији. *Caydi یازئی* је саудијски дневни лист који излази на енглеском језику.

Досадашњи главни уредник тог листа Халед Алмаина поручио је

да је Џабарти радила са њим скоро 13 година и да је одлучна и посвећена новинарка.

Женска права у Саудијској Арабији одређена су исламом и племенским обичајима. Све жене у Саудијској Арабији имају мушкиг старатеља, обично оца или мужа. Жене од свог старатеља морају тражити дозволу за брак, развод, путовања (до 45. године), образовање, запошљавање, отварање банковног рачуна, хируршки захват...

Саудијске жене не могу гласати и не могу заузимати високе политичке положаје. Међутим, саудијски краљ Абдулах је проtekле године обећао да ће жене моћи гласати и кандидовати се на локалним изборима од 2015. године.

Недавно је у Саудијској Арабији уведено и електронско праћење жена. Наиме, реч је о програму надзора кретања жена, који обавештава мушкиг старатеља о томе где се налази одређена жена, нарочито ако иста прелази границу земље. Мушкарци путем СМС порука сазнају где се налазе њихове „шићенице“ без обзира на то ради ли се о одраслим и пунолетним женама и путују ли оне у друштву или саме. Саудијска држава је тако направила корак назад у поштовању женских права. Уједно је Саудијска Арабија једина земља у свету у којој је женама законом забрањена вожња аутомобила.

БЕОГРАД „Меша Селимовић“ Негришорцу и Владушићу

Књижевну награду „Меша Селимовић“, која је 18. фебруара 2014. године додељена 26.

пут, поделила су двојица аутора – Иван Негришорац за Камена ишенија и Слободан Владушић за Ми, избрисани.

Негришорцу је награда припала за поетску збирку у издању новосадског „Орфеуса“, док је Владушић добио ово признање за роман у издању београдске „Лагуне“ – пошто су обе књиге добиле од Великог жирија по 15 поена.

Награду су основали Драган Богутовић и Огњен Лакићевић, а сада је додељује Компанија „Новости“.

Фото: Новости

У препуној сали Вукове задужбине, новинарима је саопштено да су у овогодишњем Великом жирију Вечерњих новости за књигу године учествовала 54 истакнута књижевна критичара, теоретичара и књижевна историчара, који су предложили више од 100 књига.

Извор: РТС

БЕРЛИН

Микеланђело – ренесансни геније

Пре 450 година упокојио се велики сликар, кипар, архитекта и песник ренесансне. Током више од седам стваралачких деценија, као уметник је створио небројена дела препуна енергије, а доживео је готово 89 година. У смртној гробници радио је на свом последњем делу, недовршеном кипу Пијете Ронданини (Rondanini Pietà).

Свој уметнички пут започео је у Фиренци са 13 година, усавршавајући се све до смрти. Уз Фиренцу, град Рим је најзначајније место његовог стваралаштва. У та два града створио је своја највећа дела. У Фиренци су најпознатији свакако монументални кип Давида (1504) и Капела

Медичи (1524–1533). У Риму су то Пијета у Базилици Св. Петра (1499), затим гробница папе Јулија II и свод Сикстинске капеле од 520 m². У његова ремек-дела спадају и архитектонски радови на римском Тргу Капитолу те довршење Базилике Св. Петра у Ватикану.

Микеланђело је умро у Риму 18. фебруара 1564. г. На његов захтев тело му је потајно пређено у Фиренцу.

БЕОГРАД

Изложба о Првом светском рату

Поводом Дана државности, у Архиву Србије је отворена изложба „Први светски рат у документима Архива Србије“, којом је та установа званично почела обележавање 100. годишњице избијања Великог рата.

На изложби је представљено 35 најважнијих документа о историји Првог светског рата, међу којима су оригинал ултиматума који је Аустроугарска упутила Краљевини Србији, оригинал одговора Србије и објава рата Аустроугарске Србији.

Милунка Савић
(1890–1973)

Архив Србије чува око пола милиона страница документата о Првом светском рату на територији Србије и у целој Европи, које сведоче о разарањима, мржњи, нетрпљивости, неразумевању и непријатељству између народа и држава.

Директор Архива Србије Мирослав Перешић изјавио је да је ова изложба прва у низу овогодишњих програмских садржаја Архива, у оквиру којих ће 28. јула, на дан када је пре једног века почео Први светски рат, бити отворена централна изложба.

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Пешровић

БЕЛГИЈА

Еутаназија за децу

Посланици белгијског парламента су великом већином гласова усвојили одлуку о проширењу закона о еутаназији којим су обухваћена и смртно оболела деца која трпе неиздржive болове. Закон је усвојен са 86 гласова „за“, 44 „против“, док се 12 посланика уздржало од гласања, пренео је АФП. Закон су већ подржали Сенат и Правосудни одбор парламента, а да би ступио на снагу треба да га потпише краљ.

Ако се то догоди, Белгија ће бити прва земља на свету која је укинула старосну границу за еутаназију. У Белгији је закон о еутаназији за терминално оболеле пацијенте старије од 18 година усвојен још 2002. године.

Савез белгијских верских заједница се оштро усprotивио новом закону. Почетком фебруара, уочи гласања о еутаназији деце, представници римокатолика, протестаната, православаца, Јевреја и муслимана су у заједничком обраћању написали како се еутаназија малолетника треба одбацити из етичких и моралних разлога. Међутим, белгијски парламентарци се нису одзвали овом апелу верских заједница.

Извор: ТАНЈУГ и www.dnevno.hr

ВАТИКАН

Папа охрабрује болесне

„Драги болесници, не губите наду, чак и у најтежим тренуцима патње. Христос је у вашој близини.“ – речи су којима папа Фрања путем поруке објављене на Твитеру у понедељак, 17. фебруара охрабрује болесне.

Папа Фрања се скоро свакога дана оглашава преко овог серви-

са. Његов налог (@Pontifex) прати скоро 4 милиона корисника Твитера, док папа прати само 8 налога – заправо само свој налог на осам различитих језика.

Извор: <https://twitter.com/Pontifex>

НИГЕРИЈА

Више од 100 мртвих

У оружаном нападу на североистоку Нигерије, 17. фебруара ове године убијено је најмање 106 људи.

„Према последњим подацима, убијено је 106 особа“, рекао је Али Ндуме, званичник државе Борно, у којој се налази већински хришћанско село Изге које је било мета напада.

Према његовим речима, сумња се да нападачи припадају исламистичкој групи Боко Харам, активној у центру и на северу Нигерије од 2009. године.

Борци Боко Харама су недељу дана раније убили 43 особе у два села у држави Борно, изазивајући панику међу становништвом које је у великом броју напустило своја места и упутило се у Мајдугури.

Нигеријска војска покренула је офанзиву против Боко Харама у мају прошле године у северним државама Борно, Адамава и Јобе.

Извор: РТС

ЗАГРЕБ

Алојзије Степинац – римокатолички светац

Како пише загребачки Вечеरњи лист, папа Фрања ће ускоро кардинала Алојзија Степинца прогласити за светца. Степинац је већ у статусу „блаженог“, и култ новог римокатоличког светаца већ се проширио у Хрватској и по хрватској емиграцији. Према писању хрватских медија, процес канонизације Степинца је довршен, са црквене стране све је документовано – јер је испитан његов допринос чудесним тј. натприродним оздрављењима – и сада се само чека на званично проглашење.

Степинац је, према писању загребачких новина, у очима Ри-

мокатоличке цркве борац против два тоталитаризма – нацистичког и комунистичког – те је, како се сматра у Хрватској, због неодступања од Јеванђеља свој живот скончао мученичком смрћу.

Загребачки надбискуп Алојзије Степинац (који је већ 12. априла 1941. године, док су још трајале борбе са немачким и италијанским окупаторима, 7 дана пре капитулације Краљевине Југославије, честитао Славку Квarterнику оснивање Независне Државе Хрватске, и који је већ 16. априла 1941. г. био у званичној посети поглавнику НДХ Анти Павелићу) био је војни викар Независне Државе Хрватске, као и члан парламента НДХ. Током постојања НДХ, на територији те државе побијено је, претерано и насиљно покрштено на стотине хиљада православних Срба (као и Рома и Јевреја). У НДХ су убијена 3 православна епископа (Митрополит дабробосански Петар Зимоњић, Епископ горњокарловачки Сава Трлајић и Епископ бањалучки Платон Јовановић), још двојица православних епископа су умрли у изгнанству – од последица мучења и прогона (Митрополит загребачки Доситеј Васић и Епископ захумско-херцеговачки Николај Јокановић), а побијено је и преко 200 православних свештеника.

О верској политици НДХ у 2. светском рату, те уз洛зи Ватикана и надбискупа Степинца у убијању, прогону и покрштавању православаца писао је и ђакон Милорад Лазић у књизи *Крсташки рат Независне државе Хрватске* (1. издање Sfairos, Београд 1991; 2. издање Бернар – Ризница, Стари Бановци – Бања Лука 2011).

САД

Пропали кроз под цркве

У америчкој савезној држави Мисисипи повређено је тридесет пет људи који су за време проповеди пропали кроз дрвени под цркве. Ова незгода се десила

Сусрет поглаварâ помесних Православних Цркава

Његова Свесветост Патријарх цариградски Г. Г. Варголомеј упутио је позив на састанак поглаварима свих аутокефалних Православних Цркава.

Према извештајима из Цариградске Патријаршије, сусрет ће бити превасходно потврда јединства помесних Православних Цркава, али и прилика да се размотре важна питања која се тичу живота Цркве. Главна тема састанка биће организација Свеправославног сабора. Иначе, састанак је планиран за период 5–9. марта 2014. године, а завршиће се саборном Литургијом свих поглавара у Недељу православља, на дан који је због своје узвишене символике погодан за објављивање донесених одлука.

Извор: <http://www.spc.rs>

у протестантском црквеном центру за младе, објавили су амерички медији.

Монтажна зграда на два спрата у граду Лорел, на југу Мисисипија, коришћена је као центар за потребе локалне хришћанске заједнице, а у њој су, између осталог, одржаване и кошаркашке утакмице и различити састанци.

Сведоци несреће су потврдили да се зачую пригушени звук попут грмљавине пре него што се под урушио. „Људи су почели да пропадају кроз под, баш као у филмовима“, испричала је за локалне новине 18-годишња Тори Хоџ. Људи су пропали са висине од више од 3,5 метра у кухињу која се налазила у приземљу.

Извор: РТС

КИЈЕВ

Позив на мир

У ноћи између 18. и 19. фебруара, за време жестоких сукоба у центру Кијева, прес-служба Украјинске Православне Цркве је објавила следећи коментар Митрополита бориспольског Антонија:

„Од почетка политичке кризе Украјинска Православна Црква више пута је позивала на прекидање насиља и мирно решавање конфликта. На велику жалост, глас Цркве се није чуо... На улицама Кијева настављени су насиљни сукоби, проливена је крв, погинули су људи... У овом тешком тренутку опет и опет категорички осуђујемо крвопролиће и позивамо: Зауставите се! Од-

мах прекините насиље и успоставите дијалог!

Наша земља већ трећи месец балансира на граници националне катастрофе. Сада сви, и власт, и опозиција, и свако од нас мора да преузме одговорност пред Богом за своје поступке. Претња грађанског рата и економског краха у Украјини нажалост је све реалнија.

Позивамо сукобљене стране: Браћо и сестре! Не цепајте Украјину! Позивамо све верне: помолимо се Господу да нас уразуми и да нам укаже на пут помирења!“

Ситуација у Украјини се из часа у час усложњава: док су сакупљене вести за овај број Православља, стижу вести о организовању нових демонстрација и о заоштравању односа између источног и западног дела земље...

МОСКВА

Молитве за мир у Украјини

По благослову Његове Светости Патријарха Кирила у свим храмовима Руске Православне Цркве биће узвишене молитве за мир у Украјини и упокојење пострадалих.

Његова Светост Патријарх московски и целе Русије Г. Кирил објавио је посланицу коју је упутио архијерејима, клиру, монасима и мирјанима Руске Православне Цркви поводом догађаја у Украјини.

Патријарх Кирил се у својој посланици захваљује члановима украјинског епископата и свештенства, који су – у мору про-

зивања и слогана најразличитије врсте – смогли снаге да доследно позивају зараћене стране на мир и братску љубав. Такође се Патријарх захваљује и онима који се чврсто боре за права Украјинаца да живе у складу са својом вером и побожношћу и за очување традиционалних, моралних и верских вредности Украјине, чији извор представља Кијевска крстионица која је одредила цивилизацијски развој народа Свете Русије.

Посланица Његове Светости прочитана је у свим храмовима Руске Православне Цркве на Светој Литургији 23. фебруара 2014. г. Такође, по благослову Његове Светости на Литургији 23. фебруара, у оквиру сугубе јектеније, узвишене су посебне молитве за мир, а убачена је и заупокојена јектенија са молитвом за упокојење пострадалих у сукобима у Украјини.

МОЗАМБИК

Патријарх у посети сиротишту

Другог дана своје званичне посете Републици Мозамбик, 15. фебруара 2014. г., Патријарх Александријски Теодор II посетио је сиротиште у којем живи 49 деце, од којих су 27 ХИВ позитивни, а остали су или напуштени или су остали без родитеља. Ово сиротиште налази се у малом месту Нантала, северно од престонице Мозамбика Мапута.

Патријарх је донео много разноврсне хране, као и слаткише и играчке за сву децу. Деца су Патријарха дочекала са песмама, а он је разговарао са њима са великом љубављу и нежношћу, загрливши свако дете понаособ.

Извор: www.pravoslavie.ru

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

АПЕЛ ЗА ПОМОЋ

Помозимо тромјесечном Петру Пантићу

Тромјесечном Петру Пантићу из Пилице код Зворника потребно је 43.000 евра за операцију десне стране мозга на Клиници Шен (Schön Klinik) у Њемачкој.

С обзиром на то да је операција заказана за 15. март 2014. године и да је остало изузетно мало времена, позивамо сав вјерни народ и све људе добре воље да својим прилозима на неки од наведених жиро рачуна помогну лијечење овог анђела Господњег.

У нади да ћемо ујединити своје снаге око хуманог дјела и омогућити Петру да осjetи радост живота, одрастања и дјетинства, желимо Вам свако добро од Господа.

Архијерејско намјесништво зворничко

За Републику Српску:

572246000091111 Mikrofin Banka a. d. Бања Лука, на име Пантић Цвијетин;

Србија: 355000320030214254 на име Дијана Пантић;

Уплате из иностранства:

MF BANKA A. D. BANJA LUKA
Vase Pelagica 22, 78000 Banja Luka
SWIFT: MFBLBA22
Beneficiary Customer
IBAN: BA39572246000091208
Cvijetin (Pero) Pantic,
Zvornik, Pilica Donja BB

За све додатне информације може се контактирати Цвијетина Пантића, оца маленог Петра, на број телефона: +387 65 812 117.

У МАНАСТИРУ МОРАВЦИ

Посета Епископа брегалничког

На дан када Црква празнује спомен на Преп. Јефрема Сирина, 10. фебруара 2014, а поводом имендана игумана манастира Моравци, Свету Архијерејску Литургију служио је Епископ брегалнички Г. Марко уз саслужење свештеника Епархија брегалничке, жичке и ваљевске.

Истог дана, Епископ Марко је посетио Епископа ваљевског Г. Милутина, кога је упознао са најновијим прогоном Митрополита скопског Г. Јована и политички монтираним судским процесима који се спроводе против епископа, свештенства, монаштва и верног народа Православне Охридске Архиепископије.

Извор: roa-info.org

У ЕПАРХИЈИ ВАЉЕВСКОЈ

Помен славној поетеси

Поводом годишњице упокојења наше познате песникиње Десанке Максимовић, на дан Преноса моштију Св. Игњатија Богоносца, 11. фебруара 2014, служен је паастос у Бранковини. Паастос су служили Епископ ваљевски Г. Милутин и Епископ шабачки Г. Лаврентије, уз саслужење свештенства обе епархије.

Паастосу су присуствовали представници Десанкине задужбине, Градске библиотеке Ваљева, родбина и многи други поштоваоци песникиње и њеног дела. После молитве, деца су поред гроба песникиње рецитовала њене стихове.

Потом су епископи са свештенством одржали помен почившем против бранковачком Владану Ковачевићу, угледном духовнику, у народу омиљеном и ван оквира села у ком су рођени славни Ненадовићи и у ком је одрастала Десанка Максимовић.

Јереј Филип Јаковљевић

У БИЈЕЉИНИ

Узвратна посјета муftије тузланског

У Бијељини, 13. фебруара 2014, у владичанском двору Епископ зворничко-тузлански Г. Хризостом, са архијерејским намјесницима бијељинским, угљевичко-јањским и брчанским примио је у узвратну посјету муftију тузланског Вахид еф. Фа-

зловића са сарадницима. Овим пријемом настављени су добра сарадња и искрен дијалог који су започети у Тузли приликом посјете Епископа Хризостома муftији Фазловићу.

Осим што је ово била протоколарна и узвратна посјета, Преосвећени Владика и муftija отворено су разговарали о питањима која се тичу обију страна, а све у свјетлу најновијих дешавања у Федерацији БиХ.

Извор: Епархија зворничко-тузланска

У НИКШИЋУ

Дивот издање Два вијека Његоша

У сали Дома Св. Василија Острошког у Никшићу, у четвртак 13. фебруара 2014, представљено је јубиларно дивот издање *Два вијека Његоша – Владика српској јесништву*, аутора Мирка Mrkića Ostroshkog. Овај пројекат је урађен за јубилеј двеста годишњице рођења Владике и пјесника Петра II Петровића Његоша.

У промоцији је учествовао и Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије, који се осврнуо на Његошев лик са насловне стране промовисаног издања, а који је, такође, дјело аутора Mrkića, рекавши да је „надахнуће које је Његош имао, приликом стварања својих дјела, заиста божанско надахнуће и зато је Његошево дјело толико интересантно, али је и његов лик интересантан. Мислим да је овај лик Његошев, који је урадио г. Mrkić, успио, да је изванредан; цијело ово издање је јединствено по свему и достојно великог и значајног Његошевог јубилеја, који прослављамо.“

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

У ОРАШЦУ

Срећење Господње

Срећење Господње, велики празник Цркве Христове је и Дан др-

јавности Републике Србије, 15. фебруара 2014, свечано је прослављен у Орашцу, одакле је пре 210 година почeo устанак српског народа и стварање српске државе. Прослава је отпочела Светом Архијерејском Литургијом коју је служио Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење свештенства Епархије шумадијске, у присуству породице Карађорђевић, државног секретара у МУП-у г. Владимира Божовића, председника општине Аранђеловац г. Бојана Радовића и многоbroјног верног народа. На крају Св. Литургије Владика је преломио славски колач, а потом са свештенистvом у Марићевића јарузи одржао помен за покој душа свих устаника који су својим животима платили слободу српског народа. После помена, на спомен-обележје су положени венци. У наставку свечаности изведен је пригодан музичко-сценски програм.

Извор: Епархија шумадијска

УАНДРИЋГРАДУ

Служба Божија и рукоположење

Епископ западноамерички Г. Максим је на празник Св. Симеона Богопримца, 16. фебруара 2014, служио Свету Архијерејску Литургију у Храму Св. мученика кнеза Лазара у вишеградском Андрићграду, са благословом Митрополита дабробосанског Г. Николаја и Епископа захумско-херцеговачког Г. Григорија. Владика Максим је, уз саслужење осам свештеника и два ђакона Митрополије, у чин ђакона рукоположио дипломираног теолога Душана Андрића из Вишеграда. „У нашем животу све је благослов, све примамо као незаслужени дар, али управо зато треба да се припремамо колико год можемо. Сваки наш тренутак живота може да буде благослов, ако је испуњен благодарењем Богу“, рекао је том приликом Владика и захвалио вишеградским свештеницима, појцима и вјерницима који живе и бораве у Вишеграду који је симбол трајања и опстајања.

Владика Максим је обишао комплекс Андрићграда, те прокрстарио ријеком Дрином до Старог Брода где је посетио спомен-капелу Србима страдалим од усташке каме почетком Другог свјетског рата.

Извор: Митрополија дабробосанска

У ЕПАРХИЈИ ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКОЈ

Сусрет на високом нивоу

У четвртак, 20. фебруара 2014, Епископ зворничко-тузлански Г. Хризостом и градоначелник општине Бијељина г. Мићо Мићић посетили су предсједника Републике Српске г. Милорада Додика. Сусрет са предсједником Додиком протекао је у врло пријатној и радној атмосфери, а у циљу изналажења рјешења за одређена питања од виталног интереса за град Бијељину и Епархију зворничко-тузланску.

Извор: Епархија зворничко-тузланска

У НОВОМ САДУ

Молитвени испраћај презвитера Миленка Јеловца

На Алмашком гробљу у Новом Саду, у уторак 18. фебруара 2014. сахрањени су земни остаци презвитера Миленка Јеловца, пароха новоосноване треће парохије при Храму Вазнесења Господњег на Клиси. Заупокојну Литургију је, у новосадском Световазнесењском храму, служио архијерејски намесник новосадски првиprotoјереј-ставрофор Миливој Мијатов, уз саслужење више свештеника и ђаконâ. Опело над одром о. Миленка служио је Епископ бачки Г. Иринеј, уз саслужење Епископа јегарског Г. Порфирија, Архимандрита Јована (Радосављевића), свештенстvâ и ђаконstvâ Епархије бачке, у присуству супруге, кћери, најближе родбине и бројних верника, духовних чеда о. Миленка.

Након опела, Владика Иринеј је у беседи рекао да је током своје дугогодишње свештеничке службе отац Миленко био трудољбив, увек радостан и спреман да помогне и верним и неверним, свима који су од њега тражили било какву помоћ. Владика је указао и на значајну мисионарску улогу коју је блаженопочивши јереј Миленко имао учествујући у емисијама Радија Беседа Епархије бачке.

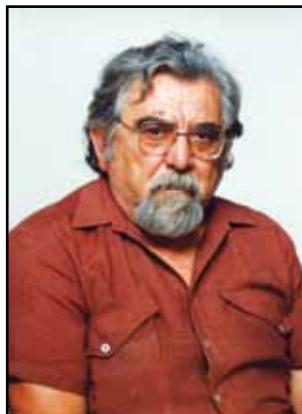
Презвитер Миленко Јеловац рођен је 23. августа 1961. у Пљевљима. Епископ бачки Г. Иринеј га је 2001. рукоположио у чин ђакона, а априла исте године у чин презвитера. Од октобра 2001. до фебруара 2013. био је парох при Храму Св. Кирила и Методија на Телепу, а од марта 2013. је постављен за пароха новоосноване треће парохије при Храму Вазнесења Господњег на Клиси.

Отац Миленко се упокојио у Господу у недељу, 16. фебруара 2014, пред почетак вечерњег богослужења, у свом парохијском Храму Вазнесења Господњег у Новом Саду.

Извор: Информативна служба Епархије бачке

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ

Диригент Георгије Максимовић (1929-2014)

Дана 19. фебруара 2014. године упокојио се у Господу Георгије Максимовић – у 85. години живота. Георгије је био наш дугогодишњи диригент, носилац бројних одликовања. Георгије Максимовић је сахрањен 21. фебруара у Черевићу. Опело је служио Његово Преосвештенство Епископ ремезијански Г. Андреј (Ћилерцић), викар Патријарха Српског, уз саслужење свештеномонаштва Архиепископије београдско-карловачке и Епархије сремске. Поред најуже породице, сахрани и опелу су присуствовали бројни пријатељи и поштоваоци покојног Георгија.

РУЧНО И ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНО

У Руза, Грка и Светогораца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, а од 2007. наново, и то: **са програмирањем и са откуцањем часова и четвртина**

СВЕЖЕ: м. Жича (5 зв.), Копорин (3), Милешева (звено 9 тона); храм у Јовицу (3), Уљми (4) Крагујевцу (5), С. Паланци (3), Салаковцу (2), м. Вратна (2)...

ЧАСОВНИЦИ

- Обнова старих механичких, од историјског значаја, часовника;
- Израда нових, тачних, са самосталним пребацивањем на „зима-лето“ време.

СКУП „ЖЕЛ-МИР“ аутора

САЈТ: zelmir.atspace.com;
szeljko7@gmail.com
065/920 5 851 ; 064/20 80 145

Помозите и ви обнову Призренске богословије!

У септембру 2011. године обновљен је рад Богословије у Призрену, која је запаљена и уништена у мартовском погрому 2004. године.

Богословија је од кључног значаја за опстанак српске заједнице на Ким – којој су потребни свештеници који су одрастали, учили и живели на овим просторима. Епархија рашко-призренска и косовско-метохијска овом приликом упућује апел верном народу у земљи и расејању да својим прилозима помогне рад Призренске богословије.

Динарски рачун:
Комерцијална банка, 205-172349-51

НАРУЦБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се
на следеће часописе
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:	ПТТ број и град:		
Адреса:	Држава, епархија:		
Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)
	Србија	Иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки последи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Светоносавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом

Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија